

Briselē, 23.1.2019.  
COM(2019) 12 final

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS  
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**Ieguldītājiem paredzētas sistēmas pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai Eiropas  
Savienībā**

{SWD(2019) 5 final}

# KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

## 1. Ievads

Pēdējos gados ir vērojama tendence piedāvāt arvien vairāk ieguldītājiem paredzētu sistēmu pilsonības (“zelta pases”) un uzturēšanās atļaujas (“zelta vīzas”) iegūšanai; šādu sistēmu mērķis ir piesaistīt ieguldījumus, piešķirot ieguldītājiem attiecīgās valsts pilsonību vai uzturēšanās atļauju. Šādas sistēmas ir radījušas bažas par dažiem riskiem, īpaši saistībā ar drošību, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un korupciju.

Trīs dalībvalstīs darbojas ieguldītājiem paredzētas sistēmas pilsonības iegūšanai, kuru ietvaros pilsonības iegūšanas nosacījumi nav tik stingri kā parastajā naturalizācijas režīmā, konkrēti — netiek prasīts faktiski iepriekš uzturēties attiecīgajā valstī<sup>1</sup>. Šādas sistēmas ietekmē Eiropas Savienību kopumā, jo katra persona, kas ir kādas dalībvalsts pilsonis, vienlaikus ir Savienības pilsonis. Lai arī runa ir par valstu sistēmām, tās tiek tiši reklamētas un bieži nepārprotami piedāvātas kā līdzeklis Savienības pilsonības iegūšanai līdz ar visām attiecīgajām tiesībām un privilēģijām, tostarp tiesībām brīvi pārvietoties.

Ieguldītājiem paredzētās sistēmas pilsonības iegūšanai nav tas pats, kas ieguldītājiem paredzētās sistēmas uzturēšanās atļaujas (“zelta vīzas”) iegūšanai, kuru mērķis ir piesaistīt ieguldījumus apmaiņā pret tiesībām uzturēties attiecīgajā valstī; tādas pastāv divdesmit ES dalībvalstīs. Tomēr šīm sistēmām piemītošie riski ir līdzīgi riskiem, kas pastāv ieguldītājiem paredzētās sistēmās pilsonības iegūšanai. Turklāt šīs sistēmas ietekmē pārējās dalībvalstis, jo derīga uzturēšanās atļauja piešķir noteiktas tiesības trešo valstu valstspiederīgajiem brīvi ceļot, īpaši Šengenas zonas valstīs.

Eiropas Parlaments savā 2014. gada 16. janvāra rezolūcijā<sup>2</sup> pauda bažas par to, ka valstu sistēmas, kas paredz “tiešu vai netiešu nepārprotamu Savienības pilsonības tirgošanu”, pašos pamatos grauj Savienības pilsonības koncepciju. Parlaments aicināja Komisiju izvērtēt dažādu valstu pilsonības iegūšanas sistēmas saistībā ar Eiropas vērtībām un ES tiesību aktu, kā arī prakses burtu un garu. Komisija sazinājās ar valsts iestādēm Bulgārijā, Kiprā un Maltā, lai iegūtu sīkāku informāciju par šo valstu sistēmām. Diskusijā 2018. gada maijā Eiropas Parlaments apsprieda vairākus riskus saistībā ar ieguldītājiem paredzētām sistēmām pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai.

Savā 2017. gada ziņojumā par ES pilsonību<sup>3</sup> Komisija informēja par ziņojumu par valstu sistēmām, kas ieguldītājiem piešķir Savienības pilsonību, kurā būs aprakstīta Komisijas rīcība šajā jomā, izvērtēti valstu pašreizējie tiesību akti un prakse, kā arī sniegti atsevišķi norādījumi dalībvalstīm. Lai sagatavotu minēto ziņojumu, Komisijas uzdevumā tika veikts pētījums par tiesību aktiem un praksi saistībā ar sistēmām pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai

<sup>1</sup> Termina “faktiska uzturēšanās” definīciju skatīt 2.3. iedaļā.

<sup>2</sup> Eiropas Parlamenta 2014. gada 16. janvāra rezolūcija par ES pilsonību par maksu (2013/2995(RSP)).

<sup>3</sup> Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Pilsonu tiesību stiprināšana demokrātisku pārmaiņu Savienībā: 2017. gada ziņojums par ES pilsonību” (COM/2017/30 final)

visās attiecīgajās dalībvalstīs<sup>4</sup> un tika organizēta apspriešanās ar dalībvalstīm. Ziņojumā ņemti vērā arī citi nozīmīgi informācijas avoti, tostarp jaunākās publikācijas par šo tēmu<sup>5</sup>.

Šajā ziņojumā aptvertas gan pilsonības, gan uzturēšanās atļaujas iegūšanas sistēmas un noteiktas galvenās jomas, kurās pastāv bažas, kā arī riski saistībā ar to, ka Savienības pilsonība vai tiesības uzturēties tiek piešķirtas, pamatojoties vienīgi uz ieguldījumu. Jo īpaši ziņojumā aplūkoti iespējamie trūkumi drošības jomā, kas veidojas, piešķirot pilsonību bez iepriekšējas uzturēšanās valstī, kā arī riski saistībā ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, korupciju un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, kas ir saistīti ar pilsonības vai uzturēšanās atļaujas piešķiršanu, pamatojoties uz ieguldījumu. Ziņojumā arī raksturotas problēmas saistībā ar šādu sistēmu pārvaldību un pārredzamību, aplūkotās iespējas risināt minētās problēmas un sniegts ietvars situācijas uzlabošanai.

Ziņojumam ir pievienots Komisijas dienestu darba dokuments, kurā sniegta sīkāka pamatinformācija par ieguldītājiem paredzētām sistēmām pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai.

## 2. Ieguldītājiem paredzētas sistēmas pilsonības iegūšanai ES

### 2.1. Konteksts

Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas judikatūru pilsonība ir saikne starp pilsoni un valsti un “[dalībvalsts] īpašās solidaritātes un lojalitātes attiecības ar saviem pilsoņiem, kā arī pilsonības saiknes pamatā esošo tiesību un pienākumu savstarpējība”<sup>6</sup>. Tradicionāli kādas valsts pilsonības pamatā ir neatņemamu tiesību iegūšana, neatkarīgi no tā, vai šīs tiesības ir saistītas ar izcelsmi (*ius sanguinis*) vai ar piedzimšanu attiecīgā teritorijā (*ius soli*)<sup>7</sup>. Valstis dod iespēju imigrantiem naturalizēties, kļūstot par pilsoņiem, ar nosacījumu, ka šīs personas izpilda noteiktus integrācijas nosacījumus un/vai parāda patiesu saikni ar valsti, kas var būt arī laulība ar kādu šīs valsts pilsoni<sup>8</sup>. Visās dalībvalstīs ir šādas parastās naturalizācijas procedūras.

<sup>4</sup> Pētījums faktu iegūšanai. “Faktu analīze par ieguldītājiem paredzētām sistēmām dalībvalstīs, saskaņā ar kurām trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri veic ieguldījumus attiecīgajā dalībvalstī, tiek piešķirta pilsonība vai uzturēšanās atļauja”, autors: *Milieu Law and Policy Consulting*, Brisele, 2018. gads (turpmāk “pētījums”).

<sup>5</sup> Īpaši skatīt Eiropas Parlamenta Izpētes dienesta dokumentu “Pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšana atsevišķās ieguldījumu sistēmās ES: situācijas raksturojums, problēmas un ietekme”, 2018. gada oktobris, pieejams vietnē [http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS\\_STU\(2018\)627128](http://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/document.html?reference=EPRS_STU(2018)627128);

*Transparency International/Global Witness* dokuments “Kā ielavīties Eiropā — zelta vīzu tumšā pasaule”, 2018. gada oktobris. [https://www.transparency.org/whatwedo/publication/golden\\_visas](https://www.transparency.org/whatwedo/publication/golden_visas)

<sup>6</sup> 2010. gada 2. marta spriedums *Rottmann* lietā C-135/08, EU:C:2010:104, 51. punkts.

<sup>7</sup> Pilns pārskats par pilsonības iegūšanas veidiem, tostarp tiesībām uz pilsonību piedzimstot, pieejams vispārējā datubāzē par pilsonības iegūšanas veidiem, kas atrodama vietnē <http://globalcit.eu/acquisition-citizenship/>

<sup>8</sup> Sīkāka informācija par naturalizāciju ES dalībvalstīs, pamatojoties uz laulību, pieejama pētījuma III pielikumā, *ibid*, 4. piezīme. Vispārīgi dalībvalstis veic pasākumus, lai novērstu šādu iespēju ļaunprātīgu izmantošanu, piemēram, saistībā ar fiktīvu laulību slēgšanu. Lai labāk konstatētu krāpnieciski iegūtu pilsonību un vērstos pret to, valstu iestādes tiek mudinātas izmantot intervijas vai aptaujas, dokumentus un personas izcelsmes pārbaudes, inspekcijas vai pārbaudes kopienas ietvaros, vienlaikus ievērojot spēkā esošos tiesiskos ierobežojumus, piemēram, saistībā ar pierādīšanas pienākumu vai pamattiesībām. Tās var arī izmantot līdzības starp krāpnieciski iegūtu pilsonību un tiesībām uzturēties, kas iegūtas, slēdzot fiktīvu

Vairākumā dalībvalstu ir arī diskrecionāras naturalizācijas procedūras<sup>9</sup>. Saskaņā ar šādām procedūrām dalībvalstis atsevišķos gadījumos var piešķirt pilsonību ārvalstniekam, pamatojoties uz “valsts interesēm”. Tas var būt par īpašiem sasniegumiem, piemēram, kultūrā, zinātnē vai sportā. Dažu ES dalībvalstu tiesību aktos ir noteikts, ka “valsts intereses” var tikt pielīdzinātas ekonomiskām interesēm vai komercinteresēm<sup>10</sup>. Diskrecionāras naturalizācijas procedūras var tikt izmantotas atsevišķos gadījumos, lai piešķirtu pilsonību apmaiņā pret ieguldījumu. Diskrecionāras naturalizācijas procedūras tiek piemērotas individuāli katrai personai un tiek izmantotas ierobežoti. Šī iemesla dēļ tās nav aplūkotas šajā ziņojumā.

Bulgārija, Kipra un Malta attiecīgi 2005., 2007. un 2013. gadā<sup>11</sup> ieviesa plašākas sistēmas, kuru mērķis bija piesaistīt trešo valstu valstspiederīgo ieguldījumus, atvieglojot šādām personām pilsonības iegūšanu. Šīs sistēmas ir jauna naturalizācijas forma, jo tās sistemātiski piešķir attiecīgās dalībvalsts pilsonību, ja ir veikts nepieciešamais ieguldījums un izpildīti noteikti kritēriji<sup>12</sup>.

Tā kā Bulgārija<sup>13</sup>, Kipra un Malta ir vienīgās dalībvalstis, kurās darbojas ieguldītājiem paredzētas sistēmas pilsonības iegūšanai, šajā iedaļā aplūkoti galvenokārt šo valstu tiesību akti un prakse.

## **2.2. Nepieciešamā ieguldījuma veids un apmērs**

Ieguldītājiem paredzēto sistēmu pilsonības iegūšanai mērķis ir piesaistīt noteikta apmēra ieguldījumu apmaiņā pret pilsonību. Saskaņā ar ieguldītājiem paredzēto operatīvo sistēmu pilsonības iegūšanai Bulgārijā<sup>14</sup> kopējais nepieciešamais ieguldījums ir viens miljons euro. Kiprā minimālais nepieciešamais ieguldījums ir divi miljoni euro, un ir jābūt īpašumtiesībām uz nekustamo īpašumu. Maltā jāveic iemaksa 650 000 euro apmērā valsts ieguldījumu fondā, jāveic ieguldījums 150 000 euro apmērā un jāizpilda prasība par īpašumtiesībām vai īres tiesībām uz nekustamo īpašumu<sup>15</sup>. Kiprā un Maltā jāveic papildu ieguldījums par ģimenes locekļiem.

---

laulību ar Savienības pilsoņiem (skatīt Komisijas Rokasgrāmatu par fiktīvu laulību slēgšanu (COM/2014/604 *final*)).

<sup>9</sup> Sīkāku informāciju skatīt pētījuma III pielikumā, *ibid*, 4. piezīme.

<sup>10</sup> Valstis, kuru tiesību aktos “valsts intereses” ir skaidri pielīdzinātas valsts ekonomiskām interesēm vai komercinteresēm, ir Austrija, Bulgārija, Slovēnija un Slovākija. Sīkāku informāciju skatīt pārskatā par pētījumu, *ibid*, 4. piezīme.

<sup>11</sup> Sīkāku informāciju par šīm sistēmām skatīt pētījumā, *ibid*, 4. piezīme.

<sup>12</sup> Skatīt J. Dzankic “Pilsonības piešķiršana ieguldītājiem salīdzināmā perspektīvā: *ius pecuniae* ieguvumi un trūkumi”, Roberta Šumana pētījumu centrs, EUDO Observatory, 14. izlaidums.

<sup>13</sup> Bulgārijā 2018. gada 15. februārī tieslietu ministrs izveidoja darba grupu, lai sagatavotu grozījumus Bulgārijas Pilsonības likumā, tostarp attiecībā uz ieguldītāju pilsonības shēmu, kuru Bulgārija apsver atcelt nākotnē.

<sup>14</sup> Sīkāka informācija par atšķirībām starp operatīvo un parasto ieguldītājiem paredzēto sistēmu Bulgārijā sniegta Komisijas dienestu darba dokumentā.

<sup>15</sup> Saskaņā ar Noteikumiem 7(5), LN 47/2014, pieprasījuma iesniedzējam ir noteikta prasība iegādāties un turēt tādu mājokļa īpašumu Maltā, kura minimālā vērtība ir 350 000 euro, vai b) slēgt nomas līgumu par mājokļa īpašumu, saskaņā ar kuru minimālā īres maksa ir 16 000 euro gadā.

Trijās dalībvalstīs, kurās darbojas ieguldītājiem paredzēta sistēma pilsonības iegūšanai, vērojamas dažādas iespējas veikt ieguldījumu: kapitālieguldījumi<sup>16</sup>; ieguldījumi nekustamajā īpašumā<sup>17</sup>; ieguldījumi valsts obligācijās<sup>18</sup>; un vienreizēja iemaksa valsts budžetā<sup>19</sup>. Pieprasījuma iesniedzējiem ne tikai jāizpilda prasība veikt ieguldījumu, bet arī jāmaksā neatmaksājama administratīvā nodeva pieprasījuma iesniegšanas procesa ietvaros. Kiprā un Maltā nodevas ir ievērojami lielākas nekā Bulgārijā.<sup>20</sup>

### **2.3. Uzturēšanās valstī vai cita obligāta saikne ar dalībvalsti**

Attiecīgajās trijās dalībvalstīs pieprasījuma iesniedzējiem uzturēšanās atļaujas tiek izsniegtas tad, kad tiek sākta procedūra un iesniegts pieprasījums pilsonības iegūšanai. Lai kvalificētos dalībai sistēmā, pietiek iegūt uzturēšanās atļauju uz nepieciešamo laiku. Netiek piemērota prasība atļaujas darbības laikā faktiski uzturēties, t. i., nodrošināt regulāru un ilgstošu fizisku klātbūtni, attiecīgajā dalībvalstī.

Maltā “e-uzturēšanās” kartei jābūt izsniegtai vismaz 12 mēnešus pirms naturalizācijas sertifikāta izsniegšanas. Kiprā pieprasījuma iesniedzējam jābūt uzturēšanās atļaujai vismaz sešus mēnešus pirms naturalizācijas sertifikāta izsniegšanas. Bulgārijā pieprasījuma iesniedzējam jābūt pastāvīgās uzturēšanās atļaujai piecus gadus (saskaņā ar parasto sistēmu) vai vienu gadu (saskaņā ar operatīvo sistēmu), lai varētu pieteikties Bulgārijas pilsonībai.

Tas nozīmē, ka pieprasījuma iesniedzēji var iegūt pilsonību Bulgārijā, Kiprā vai Maltā — tāpat kļūst par Savienības pilsoņiem —, lai gan faktiski viņi nekad nav uzturējušies šajā dalībvalstī. Maltā pieprasījuma iesniedzējam fiziski jābūt klāt, lai nodotu biometriskos datus e-uzturēšanās kartes saņemšanai un pavalstniecības zvērestu.<sup>21</sup> Maltā var arī prasīt, lai pieprasījuma iesniedzējs ierodas uz interviju. Bulgārijā tiek piemērota prasība klātienē iesniegt pieprasījumu pilsonības iegūšanai, un Kiprā uzturēšanās atļauja ir jāsaņem klātienē.

Pētījumā tika izskatīti arī citi faktori — ne tikai fiziskā uzturēšanās —, kas varētu veidot saikni starp personu, kas iesniedz pieprasījumu pilsonības iegūšanai, un attiecīgo valsti. Bulgārijā pieprasījuma iesniedzējs tiek intervēts, tomēr tam netiek piemērots nosacījums runāt bulgāru valodā vai pārzināt sabiedrības norises valstī. Kipras valsts iestādes uzskata, ka ieguldījums Kiprā pats par sevi jau ir pietiekama saikne starp pieprasījuma iesniedzēju un valsti. Jāņem vērā, ka saskaņā ar attiecīgo Kipras Ministru padomes lēmumu uzturēšanās kritērijs, kas ir obligāts parastās naturalizācijas procedūras ietvaros, tiek aizstāts ar ieguldījuma kritēriju<sup>22</sup>. Personām, kas iesniegušas pieprasījumu pilsonības iegūšanai Maltā, naturalizācijas procesa nobeiguma posmā tiek uzdots jautājums par saikni ar Maltu.

<sup>16</sup> Saskaņā ar kapitāla modeli prasība ir ieguldīt noteiktu summu vai nu i) kādā uzņēmumā (Bulgārijā, Kiprā), vai ii) kredītinstrumentos vai finanšu instrumentos, piemēram, ieguldījumu fondos vai trasta fondos (Bulgārijā, Kiprā, Maltā).

<sup>17</sup> Saskaņā ar šo modeli prasība ir pirkt vai īrēt nekustamo īpašumu ar noteiktu vērtību (Kiprā, Maltā). Sīkāka informācija ir norādīta Komisijas dienestu darba dokumentā.

<sup>18</sup> Ieguldītāji pērk obligācijās no valsts (Bulgārijā, Maltā).

<sup>19</sup> Saskaņā ar Maltas tiesību aktiem jāveic “iemaksa” Maltas valdībai, un šī naudas summa tiek noguldīta valsts attīstības fondos.

<sup>20</sup> Bulgārijā maksa ir 650 EUR par pieprasījuma iesniegšanu; Kiprā pieprasījuma iesniedzējam jāmaksā 7000 EUR un 7000 EUR jāmaksā par laulāto; Maltā maksa pieprasījuma iesniedzējam ir 8200 EUR un 5500 EUR jāmaksā par laulāto.

<sup>21</sup> Informācija tika apstiprināta apspriedē ar valsts ieinteresēto personu (*Identity Malta*, kompetentā iestāde, 2018. gada 8. marts), un tā tika iegūta pētījuma nolūkā, *ibid*, 4. piezīme.

<sup>22</sup> Civilreģistra likuma (publicēts 2013. gada 30. aprīlī) 111.A panta 2. punkts.

Pieprasījuma iesniedzējiem prasa uzrādīt iekāpšanas kartes, kas apliecina iecelšanos Maltā, un norādīt, vai to rīcībā ir citi apliecinājumi, piemēram, par dāvinājumiem labdarības organizācijām Maltā, dalību vietējā sporta, kultūras vai sociālā klubā vai ienākuma nodokļa maksājumu Maltas Iekšējo nodokļu departamentam<sup>23</sup>. Pieprasījuma iesniedzēji tiek arī mudināti reģistrēt uzņēmējdarbību Maltā.

## 2.4. Ieguldītājiem paredzētas sistēmas pilsonības iegūšanai un ES tiesību akti

Atbilstīgi līgumiem ikviena persona, kas kļūst par kādas dalībvalsts valstspiederīgo, ir Savienības pilsonis<sup>24</sup>. Savienības pilsonība ir dalībvalstu pilsoņu fundamentālais statuss<sup>25</sup>. Vienas dalībvalsts lēmums piešķirt pilsonību apmaiņā pret ieguldījumu **automātiski piešķir tiesības**<sup>26</sup> attiecībā pret citām dalībvalstīm, jo īpaši tiesības brīvi pārvietoties, balsot un kandidēt vietējās un ES vēlēšanās, tiesības saņemt konsulāru aizsardzību gadījumos, kad valstij nav pārstāvniecības ārpus ES, un tiesības piekļūt iekšējam tirgum saimnieciskās darbības veikšanai. Tieši ar Savienības pilsonību saistītie labumi, īpaši tiesības brīvi pārvietoties, tiek bieži norādīti kā nozīmīgākais šādu sistēmu pievilcīguma faktors.

Kaut arī pilsonības iegūšanas un zaudēšanas nosacījumu noteikšana ir katras dalībvalsts kompetencē, saskaņā ar ES Tiesas noteikto — kas tagad jau ir iedibināta judikatūra — tā īstenojama, ievērojot Savienības tiesības<sup>27</sup>. Ievērot ES tiesības nozīmē ņemt vērā visus noteikumus, kas veido tiesisko kārtību Savienībā, tostarp ņemt vērā starptautisko tiesību normas un paražas, jo šādas normas un paražas veido ES tiesību daļu<sup>28</sup>.

Starptautiskā Tiesa *Nottebohm* lietā noteikusi, ka gadījumā, kad pilsonība, kas iegūta naturalizācijas ceļā, būtu jāatzīst starptautiski, tā būtu jāpiešķir, pamatojoties uz patiesu saikni starp indivīdu un attiecīgo valsti<sup>29</sup>. T. s. “pilsonības saikne” tradicionāli pamatojas vai nu uz

<sup>23</sup> Skatīt pētījuma mērķuzdevumu B.I, *ibid*, 4. piezīme, arī Regulatora dienesta Individuālo ieguldītāju programmas (ORIIP) ietvaros sagatavoto “Ceturto gada ziņojumu par Maltas valdības individuālo ieguldītāju programmu” (2016. gada 1. jūlijs – 2017. gada 30. jūnijs), 2017. gada novembris, 32. lpp.; ziņojums pieejams vietnē

<https://oriip.gov.mt/en/Documents/Reports/Annual%20Report%202017.pdf>

<sup>24</sup> LES 9. pants un LESD 20. panta 1. punkts.

<sup>25</sup> 2001. gada 20. septembra spriedums lietā *Rudy Grzelczyk* pret *Centre public d'aide sociale d'Ottignies-Louvain-la-Neuve*, C-184/99, EU:C:2001:458, 31. punkts.

<sup>26</sup> Skatīt LESD 20. panta 2. punktu.

<sup>27</sup> 1992. gada 7. jūlija spriedums lietā *Mario Vicente Micheletti* un citi pret *Delegación del Gobierno en Cantabria*, C-369/90, EU:C:1992:295, 10. punkts; 1999. gada 11. novembra spriedums lietā *Belģijas valsts* pret *Fatna Mesbah*, C-179/98, EU:C:1999:549, 29. punkts; 2001. gada 20. februāra spriedums lietā *The Queen* pret *Secretary of State for the Home Department, ex parte: Manjit Kaur*, C192/99, EU:C:2001:106, 19. punkts; 2004. gada 19. oktobra spriedums lietā *Kunqian Catherine Zhu* un *Man Lavette Chen* pret *Secretary of State for the Home Department*, C-200/02, EU:C:2004:639, 37. punkts; 2010. gada 2. marta spriedums lietā *Janko Rottman* pret *Freistaat Bayern*, C-135/08, EU:C:2010:104, 39. punkts; skatīt arī lietu *M. G. Tjebbes, G. J. M. Koopman, E. Saleh Abady, L. Duboux* pret *Minister van Buitenlandse Zaken*, C-221/17, izskatīšanā.

<sup>28</sup> Skatīt Ģenerāladvokāta Maduro atzinumu lietā *Janko Rottman* pret *Freistaat Bayern*, C-135/08, 28.–29. punkts; par starptautisko tiesību ietekmi uz ES tiesībām skatīt 1974. gada 14. maija spriedumu lietā *J. Nold, Kohlen- und Baustoffgroßhandlung* pret Eiropas Kopienų Komisiju, 4-73, EU:C:1974:51, 1992. gada 24. novembra spriedumu lietā *Anklagemyndigheden* pret *Peter Michael Poulsen* un *Diva Navigation Corp.*, C286/90, EU:C:1992:453, 9. un 10. punkts, un 1998. gada 16. jūnija spriedumu lietā *A. Racke GmbH & Co.* pret *Hauptzollamt Mainz*, C162/96, EU:C:1998:293, 45. un 46. punkts.

<sup>29</sup> Starptautiskās Tiesas 1955. gada 6. aprīļa spriedums lietā *Nottebohm*, Starptautiskās Tiesas ziņojumi 1955, 4. lpp., pieejams vietnē <https://www.icj-cij.org/files/case-related/18/018-19550406-JUD-01-00-EN.pdf>

patiesu saikni ar valsts iedzīvotājiem (pamatojoties uz pēctecību, izcelsmi vai laulību), vai arī uz patiesu saikni ar valsti, kas izveidojusies, vai nu piedzimstot valstī, vai arī faktiski iepriekš uzturoties valstī kādu nozīmīgu laikposmu. Var būt nepieciešami citi elementi, kas apstiprina patiesas saiknes ar valsti esamību, piemēram, valsts valodas un/vai valsts kultūras pārzināšana, saikne ar kopienu. Tas, ka šādas prasības ir dalībvalstu pilsonības režīmos, apstiprina, ka dalībvalstis kopumā uzskata, ka patiesas saiknes izveidošana ir nepieciešams nosacījums, lai trešo valstu valstspiederīgie tiktu pieņemti attiecīgās valsts sabiedrībā kā pilsoņi.

Šāda kopēja izpratne par saikni, kas ir pilsonība, veido arī pamatu dalībvalstu piekrišanai tam, ka Savienības pilsonība un no tās izrietošās tiesības atbilstīgi Līgumam par Eiropas Savienības darbību (LESD) automātiski tiek piešķirtas ikvienai personai, kas kļūst par kādas dalībvalsts pilsoni.

Ja naturalizācijas pamatā ir tikai naudas maksājums un nav citu nosacījumu, kuri liecina par patiesu saikni ar piešķirēju dalībvalsti un/vai tās pilsoņiem, tas nav tradicionālais veids, kādā pilsonība tiek piešķirta dalībvalstīs, un tas ietekmē Savienības pilsonību.

Tā kā saskaņā ar LESD 20. pantu Savienības pilsonība automātiski izriet no tā, ka persona ir kādas dalībvalsts pilsonis, un uzņēmēja dalībvalsts nevar ierobežot naturalizētu Savienības pilsoņu tiesības, pamatojoties uz to, ka persona ieguvusi citas dalībvalsts pilsonību bez saiknes ar piešķirēju dalībvalsti<sup>30</sup>, katrai dalībvalstij jānodrošina, ka pilsonība netiek piešķirta, ja nav patiesas saiknes ar valsti vai tās pilsoņiem<sup>31</sup>.

Komisija ir apspriedusies ar iestādēm Maltā un Kiprā par to, ka šo valstu tiesību aktos par ieguldītājiem paredzētām sistēmām pilsonības iegūšanai būtu iekļaujams kritērijs par faktisku uzturēšanos<sup>32</sup>. Attiecīgi Malta 2014. gadā savos tiesību aktos ieviesa prasību sniegt “pierādījumu par uzturēšanos” par 12 mēnešiem<sup>33</sup>. Praksē šo prasību uzskata par izpildītu, ja pieprasījuma iesniedzējs saņem uzturēšanās atļauju Maltā, pat fiziski neuzturoties valstī, iesniedz iekāpšanas kartes un iespējamus apliecinājumus, piemēram, par dāvinājumiem labdarības organizācijām Maltā, dalību vietējā sporta klubā vai ienākuma nodokļa maksājumu Maltā. Kipra arī grozīja savus tiesību aktus 2016. gadā, ieviešot prasību, ka personām, kas

<sup>30</sup> Saistībā ar brīvību veikt uzņēmējdarbību skatīt nepārprotamu Tiesas paziņojumu lietā *Mario Vicente Micheletti* un citi pret *Delegación del Gobierno en Cantabria*, C-369/90, 10. punktu: “Saskaņā ar starptautiskajām tiesībām katra dalībvalsts, attiecīgi ievērojot Kopienas tiesības, izstrādā nosacījumus pilsonības iegūšanai vai zaudēšanai. Tomēr nav pieļaujami, ka dalībvalsts tiesību aktos tiek ierobežots tas, kāda ietekme veidojas, piešķirot citas dalībvalsts pilsonību, kad tiek piemērots papildu nosacījums, lai šo pilsonību atzītu, ņemot vērā Līgumā noteikto pamatbrīvību izmantošanu.” Skatīt arī spriedumu lietā C-165/16, *Toufik Lounes* pret *Secretary of State for the Home Department*, 55. punktu: “Dalībvalsts nevar ierobežot sekas, kādas izriet no citas dalībvalsts pilsonības esamības, it īpaši tiesības, kas ir saistītas ar to atbilstoši Savienības tiesībām un kas izriet no tā, ka pilsonis ir īstenojis savu pārvietošanās brīvību.”

<sup>31</sup> Princips par lojālu sadarbību ar citām dalībvalstīm un Savienību, kas ir noteikts LES 4. panta 3. punktā, uzliek par pienākumu dalībvalstīm atturēties veikt pasākumus, kuri varētu apdraudēt Savienības mērķu sasniegšanu.

<sup>32</sup> Skatīt Eiropas Komisijas un Maltas iestāžu 2014. gada 29. janvāra kopīgo paziņojumu presei, [http://europa.eu/rapid/press-release\\_MEMO-14-70\\_en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-14-70_en.htm). Starp Maltas un Kipras iestādēm notika vairākas viedokļu apmaiņas.

<sup>33</sup> Noteikumos 7(12), LN 47/2014 (Noteikumi par Maltas Republikas Individuālo ieguldītāju programmu) ir noteikta prasība sniegt pierādījumu tam, ka pieprasījuma iesniedzējs dzīvojis Maltā vismaz 12 mēnešus pirms dienas, kurā tam izsniegts naturalizācijas sertifikāts. Termins “pierādījums par uzturēšanos” tomēr nav sīkāk definēts. Skatīt pētījumu, *ibid*, 4. piezīme.

iesniedz pieprasījumu ieguldītājiem paredzētā sistēmā pilsonības iegūšanai, un viņu ģimenes locekļiem jābūt uzturēšanās atļaujai<sup>34</sup>. Komisija turpinās uzraudzīt atbilstību Savienības tiesību aktiem.

### 3. Ieguldītājiem paredzētas sistēmas uzturēšanās atļaujas iegūšanai ES

#### 3.1. Konteksts

Lai gan dažas ieguldītājiem paredzētās sistēmas uzturēšanās atļaujas iegūšanai tika sāktas jau 21. gadsimta sākumā, finanšu krīze, kas sākās 2007. gadā, lika lielākam skaitam dalībvalstu ieviest šādas sistēmas vai atsākt iepriekšējo sistēmu darbību. Šī tendence turpinājās pēdējo 10 gadu laikā, un patlaban šādas sistēmas pastāv 20 dalībvalstīs<sup>35</sup>.

To iezīmes ievērojami atšķiras, īpaši saistībā ar veicamo ieguldījumu, tā būtību un apmēru. Vērojamas piecu veidu ieguldījumu iespējas: kapitālieguldījums<sup>36</sup>, ieguldījums nekustamajā īpašumā<sup>37</sup>, ieguldījums valsts obligācijās<sup>38</sup>, dāvinājumi vai ziedojumi darbībām, kas veicina sabiedrisko labumu<sup>39</sup>, un vienreizējs maksājums valsts budžetā<sup>40</sup>. Šīs iespējas viena citu neizslēdz, un dažās dalībvalstīs ir atļauti dažādu veidu ieguldījumi un to apvienojumi.

Apjoma ziņā ieguldījums svārstās no ļoti nelielas summas (mazāk nekā 100 000 EUR<sup>41</sup>) līdz ļoti lielām summām (vairāk nekā pieciem miljoniem euro<sup>42</sup>).

Bez visa minētā var tikt izteikta prasība veikt nefinanšu ieguldījumu, piemēram, radīt darbvieta vai dot ieguldījumu ekonomikā<sup>43</sup>.

<sup>34</sup> Ministru padomes 2016. gada 13. septembra lēmums Nr. 834.

<sup>35</sup> Bulgārija, Čehija, Igaunija, Īrija, Grieķija, Spānija, Francija, Horvātija, Itālija, Kipra, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Polija, Portugāle, Rumānija, Slovākija un Apvienotā Karaliste. Ungārija izbeidza savu sistēmu 2017. gada aprīlī. Sīkāku informāciju par šo sistēmu noteikšanu skatīt pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā.

<sup>36</sup> Saskaņā ar kapitāla modeli pastāv prasība ieguldīt noteiktu summu vai nu i) uzņēmumā neatkarīgi no tā, kāda loma ieguldītājam ir šajā uzņēmumā vai kādā statusā ieguldītājs piedalās uzņēmumā: kā īpašnieks, akcionārs, pārvaldnieks (Bulgārijā, Igaunijā, Īrijā, Spānijā, Francijā, Horvātijā, Itālijā, Latvijā, Lietuvā, Nīderlandē, Portugālē, Rumānijā, Slovākijā, Apvienotajā Karalistē), vai arī ii) kredītinstrumentos vai finanšu instrumentos, piemēram, ieguldījumu fondos vai trasta fondos (Bulgārijā, Igaunijā, Īrijā, Spānijā, Kiprā, Latvijā, Nīderlandē, Portugālē).

<sup>37</sup> Šajā modeli pastāv prasība pirkt vai īrēt nekustamo īpašumu, kam ir noteikta vērtība (Īrijā, Grieķijā, Spānijā, Kiprā, Latvijā, Maltā, Portugālē). Maltā un Grieķijā īpašumu var īrēt. Sīkāka informācija ir norādīta Komisijas dienestu darba dokumentā.

<sup>38</sup> Obligācijas par noteiktu vērtību ieguldītāji pērk no valsts. Obligācijas tiek atmaksātas to dzēšanas datumā, un tām ir noteikta procentu likme (Bulgārijā, Spānijā, Itālijā, Latvijā, Ungārijā, Maltā un Apvienotajā Karalistē).

<sup>39</sup> Kapitāls tiek ieguldīts sabiedriskā projektā, kas dod labumu mākslai, sportam, veselības aprūpei, kultūrai vai izglītībai, filantropiskiem ziedojumiem mākslas un pētniecības darbībām (Īrijā, Itālijā, Portugālē).

<sup>40</sup> Ir noteikta prasība tieši veikt noteiktu naudas maksājumu valstij (Latvijā, Maltā) un, pretēji obligācijām, nav paredzēta atmaksa.

<sup>41</sup> Minimālā summa Horvātijā ir 100 000 HRK (aptuveni 13 500 EUR). Dažos gadījumos, piemēram, Grieķijā, pastāv iespēja veikt "stratēģisku ieguldījumu" un naudas summa nav noteikta tiesību aktos — to nosaka iestādes pēc saviem ieskatiem.

<sup>42</sup> Slovākija un Luksemburga.

<sup>43</sup> Prasība radīt darbvieta ir Bulgārijā, Čehijā, Spānijā, Francijā, Horvātijā, Latvijā, Nīderlandē, Portugālē un Rumānijā, un prasība dot ieguldījumu ekonomikā ir Bulgārijā, Čehijā, Grieķijā un Spānijā. Precīzāk runājot, kritērijam "ieguldījums tautsaimniecībā" ir vairāki veidi: Bulgārijā tas ir "īpaši paredzēts

Procedūras ir ļoti atšķirīgas, un atšķirīgi ir arī nosacījumi par fizisko klātbūtni dalībvalstī, kurā tiek piešķirtas tiesības uzturēties<sup>44</sup>.

### **3.2. Ieguldītājiem paredzētas sistēmas uzturēšanās atļaujas iegūšanai un ES tiesību akti par likumīgo migrāciju**

ES tiesību aktos ir reglamentēts, kādi nosacījumi tiek piemēroti trešo valstu valstspiederīgajiem, lai tie ieceļotu ES<sup>45</sup>. Patlaban ES mērogā netiek reglamentēta uzturēšanās atļauju piešķiršana ieguldītājiem no trešām valstīm, un to joprojām nosaka valstu tiesību akti<sup>46</sup>.

Tomēr uzturēšanās atļauja, kas piešķirta, pamatojoties uz kādā dalībvalstī izveidotu ieguldītājiem paredzētu sistēmu uzturēšanās atļaujas iegūšanai, ietekmē arī citas dalībvalstis. Derīga uzturēšanās atļauja ļauj trešo valstu valstspiederīgajiem brīvi ceļot Šengenas zonā<sup>47</sup> 90 dienas ikvienā 180 dienu periodā. Tā arī ļauj ieceļot uz īsu laiku Bulgārijā, Horvātijā, Kiprā un Rumānijā, pamatojoties uz to, ka šīs dalībvalstis vienpusēji atzīst uzturēšanās atļaujas. Tādēļ ir būtiski pirms šādas atļaujas piešķiršanas veikt visas attiecīgās pārbaudes, īpaši drošības pārbaudes (skatīt 4. iedaļu).

Turklāt var veidoties ietekme uz ES pastāvīgā iedzīvotāja statusa piešķiršanu trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri likumīgi un pastāvīgi uzturas kādā ES dalībvalstī piecus gadus<sup>48</sup>. Šāds statuss piešķir trešo valstu valstspiederīgajiem noteiktas tiesības<sup>49</sup>, pamatojoties uz

---

ekonomiski nelabvēlīgam apgabalam”, Čehijā pastāv prasība veikt ieguldījumu “valsts vai reģiona interesēs”, Grieķijas tiesību aktos ir noteikta prasība par “stratēģisku ieguldījumu”, bet jēdziens nav definēts, Spānijā ir noteikta prasība par “vispārējas nozīmes uzņēmējdarbības projektu”.

<sup>44</sup> Pārskatu par šīm sistēmām skatīt Komisijas dienestu darba dokumentā.

<sup>45</sup> ES likumīgās migrācijas politikas ietvaros ir saskaņoti nosacījumi, lai noteiktu kategoriju trešo valstu valstspiederīgie varētu ieceļot un dzīvot ES, un šādām personām ir piešķirtas tiesības, kas tām nodrošina tādu pašu režīmu kā ES pilsoņiem. Skatīt: Padomes Direktīvu 2003/86/EK par ģimenes atkalapvienošanos; Padomes Direktīvu 2003/109/EK par pastāvīgajiem iedzīvotājiem; Padomes Direktīvu 2009/50/EK (direktīva par “zilo karti”) par augsti kvalificētiem darbiniekiem; Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/36/ES par sezonas darbiniekiem; Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2014/66/ES par pārcelšanu uzņēmuma ietvaros; Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu (ES) 2016/801 par pētniecību, studijām, stažēšanos, brīvprātīgo darbu, skolēnu apmaiņas programmām vai izglītības projektiem un viesaukles darbu (pārstrādāta redakcija). Direktīva 2011/98/ES par vienotu uzturēšanās un darba atļauju neaptver kategoriju kā tādu, bet ir drīzāk pamatdirektīva, ar kuru tiek izveidoti ES noteikumi par vienotu pieteikšanos/atļauju un vienlīdzīgu režīmu darba ņēmējiem no trešām valstīm. Jāņem vērā, ka šī direktīva neattiecas uz pašnodarbinātām personām. Jāņem vērā, ka Apvienotajai Karalistei, Īrijai un Dānijai — pamatojoties uz līgumam pievienoto 21. un 22. protokolu — nav saistošs likumīgās migrācijas *acquis*.

<sup>46</sup> Šis ir viens no jautājumiem, kas patlaban tiek skatīts saistībā ar analīzi, kura tiek veikta, izvērtējot ES tiesību aktus likumīgās migrācijas jomā. Izvērtējums tiek veikts atbilstīgi Eiropas Komisijas Normatīvās atbilstības un izpildes (REFIT) programmai: [https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/legal-migration/fitness-check\\_en](https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/legal-migration/fitness-check_en)

<sup>47</sup> Šengenas zonā, t. i., zonā bez iekšējo robežu kontroles, pašlaik ietilpst 26 valstis, no kurām 22 dalībvalstis: Beļģija, Čehija, Dānija, Vācija, Igaunija, Grieķija, Spānija, Francija, Itālija, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Ungārija, Malta, Nīderlande, Austrija, Polija, Portugāle, Slovēnija, Slovākija, Somija un Zviedrija) un četras asociētās valstis (Šveice, Norvēģija, Islande un Lihtenšteina).

<sup>48</sup> Padomes 2003. gada 25. novembra Direktīva 2003/109/EK par to trešo valstu pilsoņu statusu, kuri ir kādas dalībvalsts pastāvīgie iedzīvotāji (OV L 16, 23.1.2004., 44. lpp.).

<sup>49</sup> Tiesības, kas tiek piešķirtas atbilstīgi šim statusam, ir procedurālas tiesības, tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi vairākās jomās (piemēram, piekļuve nodarbinātībai un pašnodarbinātībai, izglītībai un

uzturēšanās ilgumu dalībvalstī un faktu, ka tās ir nostiprinājušās attiecīgajā dalībvalstī. Pastāvīga klātbūtne uzņēmējvalstī ir būtisks aspekts un nosacījums, uz ko balstās šāds statuss<sup>50</sup>. Pretēji tam pētījumā konstatēts, ka vairākās dalībvalstīs<sup>51</sup> prasība par uzturēšanos, kas ir noteikta ieguldītājiem paredzētajā sistēmā uzturēšanās atļaujas iegūšanai, nenozīmē pastāvīgi fiziski uzturēties valstī. Dažu valstu tiesību aktos ir skaidri noteikts, ka ieguldītāja klātbūtne ir nepieciešama tikai uz ļoti ierobežotu laiku (piemēram, septiņas dienas gadā Portugālē vai tikai pieprasījuma iesniegšanas dienā Maltā, Grieķijā un Bulgārijā).

Tā kā faktiska uzturēšanās saistībā ar ieguldītājiem paredzētām sistēmām uzturēšanās atļaujas iegūšanai var būt tieši izslēgta, ierobežota vai vispār netikt paredzēta valsts tiesību aktos, ir problemātiski praktiski uzraudzīt nosacījumu par uzturēšanos.

Tas nozīmē, ka var būt situācijas, kad, faktiski neuzraugot nepārtrauktu uzturēšanos, ieguldītāji, kuri, kā tiek uzskatīts, uzturas dalībvalstī ar valsts piešķirtu atļauju uz pieciem gadiem, var iegūt ES pastāvīgā iedzīvotāja statusu un attiecīgās tiesības, īpaši tiesības pārvietoties, neizpildot faktisko nosacījumu par nepārtrauktu uzturēšanos piecu gadu laikā. Tas neatbilstu direktīvai par pastāvīgajiem iedzīvotājiem. Komisija uzraudzīs, kā dalībvalstis nodrošina atbilstību, lai pārlicinātos, ka tās pareizi ievieš direktīvas nosacījumu par nepārtrauktu uzturēšanos.

Turklāt ieguldītājam, kam valsts ir piešķirusi atļauju, ir tiesības uz ģimenes atkalapvienošanos atbilstīgi direktīvai par ģimenes atkalapvienošanos<sup>52</sup>, ja vien pieprasījuma iesniedzējs izpilda nosacījumus. Saistībā ar šo būtu jāmin, ka vairākumā dalībvalstu ieguldītāja ģimenes locekļiem netiek piemērota pastiprināta pienācīga pārbaude, tādējādi var veidoties drošības riski<sup>53</sup>.

### ***3.3. Saikne starp ieguldītājiem paredzētām sistēmām uzturēšanās atļaujas iegūšanai un naturalizācijas procedūrām***

Ieguldītājiem paredzētās sistēmas uzturēšanās atļaujas iegūšanai var arī ietekmēt pilsonības iegūšanu. Uzturēšanās atļauja, kas tiek piešķirta, pamatojoties uz ieguldījumu, var tikt izmantota vairākās<sup>54</sup> dalībvalstīs parastās naturalizācijas procedūras ietvaros, lai izveidotu patiesu saikni ar valsti un saņemtu atbrīvojumu no citām prasībām. Citiem vārdiem sakot, uzturēšanās atļauja, kas tiek piešķirta, pamatojoties uz ieguldījumu — dažreiz pat neprasot personas fizisku klātbūtni —, var nodrošināt ātru piekļuvi vai saikni vispirms pastāvīgās uzturēšanās atļaujas un tad pilsonības iegūšanai<sup>55</sup>. Valstīs, kurās darbojas sistēmas gan

---

arodapmācībai, profesionālo diplomu atzīšana, sociālais nodrošinājums un sociālā palīdzība, nodokļu priekšrocības, piekļuve precēm un pakalpojumiem un biedrošanās brīvība) un vienkāršākas tiesības pārvietoties un uzturēties (ilgāk par trim mēnešiem) dalībvalstī, kas nav dalībvalsts, kura piešķirusi pastāvīgā iedzīvotāja statusu, ja ir izpildīti zināmi nosacījumi.

<sup>50</sup> Saskaņā ar direktīvu nepārtraukta klātbūtne ir pārtraukta, ja prombūtnes periodi pārsniedz sešus secīgus mēnešus vai kopā pārsniedz 10 mēnešus piecu gadu laikā.

<sup>51</sup> Bulgārija, Čehija, Igaunija, Īrija, Grieķija, Francija, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Ungārija, Malta, Polija, Rumānija, Slovākija, Apvienotā Karaliste.

<sup>52</sup> Padomes 2003. gada 22. septembra Direktīva 2003/86/EK par tiesībām uz ģimenes atkalapvienošanos (OV L 251, 3.10.2003.)

<sup>53</sup> Skatīt *Transparency International* dokumentu “Kā ielavīties Eiropā — zelta vīzu tumšā pasaule”, 2018. gada oktobris, 6. un 37. lpp.

<sup>54</sup> Bulgārija, Čehija, Igaunija, Īrija, Grieķija, Francija, Latvija, Lietuva, Ungārija, Malta, Polija, Rumānija, Slovākija, Apvienotā Karaliste.

<sup>55</sup> Īpaši skatīt pārskatu par pētījumu, IV.2. iedaļa, *ibid*, 4. piezīme.

pilsonības, gan uzturēšanās atļaujas iegūšanai, uzturēšanās atļaujas iegūšanai nepieciešamais ieguldījums var tikt ņemts vērā, lai ieguldītājs kvalificētos dalībai sistēmā pilsonības iegūšanai<sup>56</sup>.

#### 4. Jomas, kurās pastāv bažas

Trešo valstu valstspiederīgie var veikt ieguldījumu dalībvalstī likumīgu iemeslu dēļ<sup>57</sup>, tomēr viņu darbības var arī nebūt likumīgas, piemēram, izvairīšanās no tiesībsargājošo iestāžu izmeklēšanas un apsūdzības mītnes valstī un sava īpašuma aizsargāšana pret tādiem pasākumiem kā īpašuma iesaldēšana vai konfiskācija. Tāad ieguldītājiem paredzētās sistēmas pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai rada dažādus riskus dalībvalstīm un Savienībai kopumā: jo īpaši riskus drošībai, tostarp iespēju organizētās noziedzības grupām no valstīm ārpus ES iefiltrēties valstī, kā arī riskus saistībā ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, korupciju un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas. Šādus riskus pastiprina ar Savienības pilsonību vai uzturēšanos kādā dalībvalstī saistītās pārrobežu tiesības.

Bažas raisa arī sistēmu nepārredzamība un pārvaldības trūkums. Sistēmas gan pilsonības, gan uzturēšanās atļaujas iegūšanai tiek pakļautas rūpīgai pārbaudei, ņemot vērā dažām dalībvalstīm izteiktās apsūdzības par sistēmu ļaunprātīgu izmantošanu un ar sistēmām saistīto korupciju<sup>58</sup>. Pēc iespējas mazināt šādas bažas var, pastiprinot pārredzamību un ieviešot atbilstīgu risku pārvaldību, kontroles sistēmas un uzraudzības mehānismus.

#### 4.1. Ieguldītājiem paredzēto sistēmu pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai radītie riski

##### 4.1.1. Drošība

Pēdējo gadu laikā Komisija ir iepazīstinājusi ar dažādām iniciatīvām, kuru mērķis ir stiprināt drošību ES un izveidot drošības savienību<sup>59</sup>. ES ir izstrādātas un drošības pārbaudēm tiek izmantotas trīs galvenās centralizētas informācijas sistēmas: i) Šengenas informācijas sistēma (SIS)<sup>60</sup>, kas nodrošina plaša spektra brīdināšanas iespējas par personām un objektiem, ii) Vīzu informācijas sistēma (VIS)<sup>61</sup>, kas nodrošina datus par īstermiņa vīzām, un iii) Eurodac sistēma<sup>62</sup>, kas nodrošina datus par tādu patvēruma meklētāju un trešo valstu valstspiederīgo pirkstu nospiedumiem, kuri nelikumīgi šķērsojuši ārējās robežas. Šīs trīs sistēmas savstarpēji papildina cita citu, un, izņemot SIS, ir galvenokārt paredzētas datiem par trešo valstu valstspiederīgajiem.

<sup>56</sup> Šāda kārtība ir Kiprā un Maltā. Skatīt pētījumu, *ibid*, 4. piezīme, mērķuzdevums C abām dalībvalstīm.

<sup>57</sup> Ar LESD 63. pantu tiek piemērots princips par kapitāla brīvu apriti starp dalībvalstīm, kā arī starp dalībvalstīm un trešām valstīm. Saskaņā ar 65. pantu kapitāla brīva aprite var tikt ierobežota, īpaši tādu iemeslu dēļ, kas ir saistīti ar sabiedrisko kārtību, sabiedrisko drošību vai aplikšanu ar nodokļiem.

<sup>58</sup> Sīks izklāsts par ziņojumiem par sistēmu ļaunprātīgu vai nepareizu izmantošanu sniegts pārskatā par pētījumu, *ibid*, 4. piezīme, 23. un 75. lpp.

<sup>59</sup> Skatīt, piemēram, pasākumus, ko Komisija pieņēma 2018. gada 17. aprīlī, tostarp ziņojumu par progresu ceļā uz efektīvu un patiesu drošības Savienību, [http://europa.eu/rapid/press-release\\_IP-18-3301\\_en.htm](http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-3301_en.htm)

<sup>60</sup> [https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen-information-system\\_en](https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/schengen-information-system_en)

<sup>61</sup> [https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/visa-information-system\\_en](https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/borders-and-visas/visa-information-system_en)

<sup>62</sup> [https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/asylum/identification-of-applicants\\_en](https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/asylum/identification-of-applicants_en)

Turklāt ir izveidotas jaunas IT sistēmas, piemēram, ieceļošanas/izceļošanas sistēma (IIS)<sup>63</sup> un Eiropas ceļošanas informācijas un atļauju sistēma (ETIAS)<sup>64</sup>, un Komisija ir ierosinājusi pastiprināt VIS<sup>65</sup> un paplašināt Eiropas Sodamības reģistru informācijas sistēmu trešo valstu valstspiederīgajiem (ECRIS-TCN)<sup>66</sup>. Komisija arī ierosinājusi nodrošināt visu informācijas sistēmu sadarbību<sup>67</sup>.

Prakse saistībā ar ieguldītājiem paredzētām sistēmām pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai var apdraudēt šos centienus, jo trešo valstu valstspiederīgie var izvairīties no dažām pārbaudēm, tādējādi var veidoties ietekme uz citām dalībvalstīm un ES kopumā. Tādēļ ir svarīgi ikvienu ieguldītājiem paredzētu sistēmu pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai sakārtot tā, lai tiktu novērsti šādi drošības riski. Tas, ka Šengenas zonā nav iekšējās robežkontroles, ir īpaši svarīgs apstāklis, lai nodrošinātu, ka tiek ieviestas kopīgi pieņemtas un atbilstīgas preventīvas drošības pārbaudes.

### *Drošība un ieguldītājiem paredzētās sistēmas pilsonības iegūšanai dalībvalstīs*

Pētījumā tika konstatēts, ka pastāv neliels skaits tiesību aktu vai vadlīniju par to, kāda faktiski ir prakse saistībā ar ieguldītājiem paredzētām sistēmām pilsonības iegūšanai.

**Maltā**, pamatojoties uz policijas reģistriem, ko iegūst no Maltas policijas un/vai kompetentajām iestādēm izcelsmes valstī, tiek veiktas pārbaudes par pieprasījuma iesniedzēja un tā apgādājamo personu, kas ir vecākas par 12 gadiem, kriminālo pagātni. Prasība pierādīt, ka personai nav bijusi sodamība, var netikt piemērota izņēmuma gadījumos, kad kompetentā iestāde uzskata, ka šādu apliecinājumu nav iespējams saņemt<sup>68</sup>. Maltas iestādes izmanto Interpola un Eiropola datubāzes, veicot četrcārtīgu pienācīgas pārbaudes procesu, kas aptver<sup>69</sup> pienācīgu pārbaudi “pazīsti savu klientu”, ko veic aģents un Maltas Aģentūra individuālo ieguldītāju programmai (skatīt iedaļu par pārbaudēm saistībā ar nelikumīgi iegūtu

<sup>63</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 30. novembra Regula (ES) 2017/2226, ar ko izveido ieceļošanas/izceļošanas sistēmu (IIS), lai reģistrētu to trešo valstu valstspiederīgo ieceļošanas un izceļošanas datus un ieceļošanas atteikumu datus, kuri šķērso dalībvalstu ārējās robežas, un ar ko paredz nosacījumus piekļuvei IIS tiesībaizsardzības nolūkos, un ar ko groza Konvenciju, ar ko īsteno Šengenas nolīgumu, un Regulas (EK) Nr. 767/2008 un (ES) Nr. 1077/2011, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regula, ar ko groza Regulu (ES) 2016/399 saistībā ar ieceļošanas/izceļošanas sistēmas izmantošanu.

<sup>64</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 12. septembra Regula (ES) 2018/1240, ar ko izveido Eiropas ceļošanas informācijas un atļauju sistēmu (ETIAS) un groza Regulas (ES) Nr. 1077/2011, (ES) Nr. 515/2014, (ES) 2016/399, (ES) 2016/1624 un (ES) 2017/2226.

<sup>65</sup> Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 767/2008, Regulu (EK) Nr. 810/2009, Regulu (ES) 2017/2226, Regulu (ES) 2016/399, Regulu XX/2018 [Sadarbspējas regula] un Lēmumu 2004/512/EK un atceļ Padomes Lēmumu 2008/633/TI (COM/2018/302 final). Padome 2018. gada 19. decembrī pieņēma savu mandātu sarunu rīkošanai. Eiropas Parlaments patlaban strādā pie sava mandāta pieņemšanas.

<sup>66</sup> Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko Eiropas Sodamības reģistru informācijas sistēmas (ECRIS-TCN sistēma) papildināšanai un atbalstam izveido centralizētu sistēmu tādu dalībvalstu identificēšanai, kurām ir informācija par notiesājošiem spriedumiem par trešo valstu valstspiederīgajiem un bezvalstniekiem (TCN), un ar ko groza Regulu (ES) 1077/2011, COM/2017/344 final - 2017/0144 (COD). Trīspusējā procesa ietvaros sarunas ir ievērojami paviszējušas uz priekšu.

<sup>67</sup> Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido ietvaru sadarbībai starp ES informācijas sistēmām (robežas un vīzas) un groza Padomes Lēmumu 2004/512/EK, Regulu (EK) Nr. 767/2008, Padomes Lēmumu (2008/633/TI), Regulu (ES) 2016/399 un Regulu (ES) 2017/2226.

<sup>68</sup> Piemēram, ja izcelsmes valsts kompetentā iestāde atsakās izsniegt sertifikātu par īstermiņa vai periodisku uzturēšanos. Šādos gadījumos pietiek, ja pieprasījuma iesniedzējs un tā apgādājamās personas uzrāda ar zvērestu apliecinātu rakstveida liecību par to, ka tiem nav bijusi sodamība.

<sup>69</sup> Sīkāka informācija pieejama vietnē <https://iip.gov.mt/due-diligence/>

līdzekļu legalizāciju); noskaidrošanu, ko veic policijas iestādes; pārbaudi par pieprasījumā norādīto datu pilnīgumu un pareizību un iesniegto dokumentu pārbaudi; un pienācīgu pārbaudi, ko veic ārpakalpojuma sniedzējs; tas nozīmē, ka Maltas Aģentūra individuālo ieguldītāju programmai sniedz apliecinājumu, ka tās uzdevumā starptautiski uzņēmumi sagatavojuši divus ziņojumus par katru pieprasījumu individuālo ieguldītāju programmas ietvaros<sup>70</sup>. Malta izslēdz iespēju, ka pilsonībai sistēmas ietvaros piesakās noteiktu valstu valstspiederīgie<sup>71</sup> un personas, uz kurām attiecas ASV noteikts iecelšanas aizliegums, savukārt par pieprasījuma iesniedzējiem, kuru vārdi ir iekļauti kādā citā sarakstā par sankcijām un uzraugāmām personām, aģenti ziņo Maltas Aģentūrai individuālo ieguldītāju programmai<sup>72</sup>.

**Kiprā** pieprasījuma iesniedzējiem jāiesniedz ziņojums par to, ka tiem nav bijusi sodāmība, ko izsniegusi personas izcelsmes un uzturēšanās valsts (ja tās ir dažādas), un ziņojuma datumam jābūt ne vecākam kā 90 dienas pirms tā iesniegšanas dienas. Kipras policija arī meklē datus gan Eiropola, gan Interpola datubāzē<sup>73</sup>. Ne ieguldītāja, ne tā ģimenes locekļu vārdi nedrīkst būt iekļauti tādu personu sarakstā, kuru īpašumi Eiropas Savienībā ir iesaldēti sankciju dēļ. Turklāt 2018. gada jūlijā tika ieviesti jauni noteikumi<sup>74</sup>, saskaņā ar kuriem pieprasījuma iesniedzējam, kas iesniedz prasību, izmantojot pakalpojuma sniedzēju, tiek piemērota prasība iesniegt ziņojumu par pienācīgu pārbaudi, kas sagatavots, izmantojot starptautiski atzītu datubāzi (piemēram, *World-Check*<sup>75</sup>, *Lexis Diligence*<sup>76</sup>, *Regulatory DataCorp Inc.*<sup>77</sup> u. c.). Gadījumos, kad pastāv bažas par valsts drošību, pieprasījumu papildus izvērtē arī Kipras Centrālā izmeklēšanas aģentūra. Kipra nav pievienojusies Šengenas informācijas sistēmai.

**Bulgārijas** tiesību aktos ir noteikta prasība pieprasījuma iesniedzējam iesniegt apliecinājumu, ka tam nav bijusi sodāmība, un dokumentu par to, ka pret pieprasījuma iesniedzēju nav ierosināta un nav sākta krimināllieta. Pēc tam, kad Iekšlietu ministrija un Valsts aģentūra nacionālās drošības jautājumos (SANS) ir sniegušas rakstisku paziņojumu, Pilsonības lietu padome sniedz atzinumu par pilsonības pieprasījumiem. Valsts aģentūra nacionālās drošības jautājumos (SANS) veic pārbaudes par visām personām, kas iesniedz pieprasījumus Bulgārijas pilsonības iegūšanai (tostarp personām, kas iesniedz pieprasījumus ieguldītājiem paredzēto sistēmu ietvaros) savas kompetences ietvaros, piemēram, veicot policijas izlūkošanu vai meklējot datus policijas reģistru datubāzēs. Nebija pieejama informācija nedz par Bulgārijas politiku attiecībā uz personām, uz kurām attiecas ES ierobežojošie pasākumi, nedz to, vai iestādes izmanto SIS, lai pārbaudītu pieprasījuma iesniedzēju.

Pētījumā norādīts, ka pastāv liels skaits t. s. “pelēko zonu” saistībā ar drošības pārbaudēm. Viena problēma ir saistīta ar to, ka dalībvalsts var rīkoties pēc saviem ieskatiem saistībā ar

<sup>70</sup> Informācija, kas apkopota pētījuma nolūkā, izmantojot konsultācijas ar valsts ieinteresēto personu (*Identity Malta*, kompetentā iestāde, 2018. gada 8. marts), *ibid*, 4. piezīme. Par pamatu kalpo Noteikumi 7(2), LN 47/2014, saskaņā ar kuriem “pienācīga pārbaude veicama četrās kārtās”, un nav sniegti sīkāki skaidrojumi.

<sup>71</sup> No Maltas *IIP* ir izslēgti Afganistānas, Irānas un Korejas Demokrātiskās Republikas valstspiederīgie vai pastāvīgie iedzīvotāji vai personas, kam ir nozīmīgas saites ar šīm valstīm.

<sup>72</sup> Rokasgrāmata par Maltas Individuālo ieguldītāju programmu, 2018. gads. Tāpat tiek izslēgtas personas, kam ir atteikta vīza valstī, ar kuru Maltai ir nolīgums par bezvīzu ceļošanu.

<sup>73</sup> Informāciju sniedza Iekšlietu ministrijas amatpersona 2018. gada 29. maijā.

<sup>74</sup> [http://www.moi.gov.cy/moi/moi.nsf/all/07F0364738A716E4C22582C40023E6C0/\\$file/CYPRUS% 20.iegulditajumu% 20PROGRAMM\\_13.9.2016.pdf? openelement](http://www.moi.gov.cy/moi/moi.nsf/all/07F0364738A716E4C22582C40023E6C0/$file/CYPRUS%20.iegulditajumu%20PROGRAMM_13.9.2016.pdf?openelement)

<sup>75</sup> <https://risk.thomsonreuters.com/en/products/world-check-know-your-customer.html>

<sup>76</sup> <https://www.lexisnexis.com/en-us/products/lexis-diligence.page>

<sup>77</sup> <https://rdc.com/>

pieprasījumu pilsonības iegūšanai. Faktiski pētījums liecina, ka iestādes var pieņemt pieprasījumu, pat ja pieprasījuma iesniedzējs neatbilst noteiktām drošības prasībām<sup>78</sup>. Turklāt pieprasījumu nav jāiesniedz personīgi un to var iesniegt, izmantojot aģentus, kā, piemēram, Maltā un Kiprā.

Turklāt dalībvalstis patlaban savstarpēji neapspriežas par personām, kas kā ieguldītāji iesniedz pieprasījumus pilsonības iegūšanai. Salīdzinājumam var minēt, ka drošības apsvērumu dēļ dalībvalstis iepriekš savstarpēji apspriežas par personām no noteiktām<sup>79</sup> trešām valstīm<sup>80</sup>, kuras iesniedz pieprasījumu īstermiņa vīzas saņemšanai. Tas tā notiek, pat ja ar pilsonību ir saistītas plašas tiesības, tostarp tiesības uzturēties, balsot un kandidēt ES un vietējās vēlēšanās, kas tiek piešķirtas uz mūžu, savukārt vīza dod tikai tiesības ieceļot uz īsu termiņu. Vēl viena problēma ir saistīta ar faktu, ka, nekoordinējot pasākumus un kopīgi nevienojoties par kritērijiem, ir daudz iespēju “tirgoties” un panākt labākus nosacījumus. Persona, kuras pieprasījums pilsonības iegūšanai ir noraidīts vienā valstī, var iesniegt jaunu pieprasījumu citā dalībvalstī. Patlaban dalībvalstis cita citu neinformē par noraidītiem pieprasījumiem, arī ne tajos gadījumos, kad noraidījuma iemesls ir drošības risks.

### *Drošība un ieguldītājiem paredzētās sistēmas uzturēšanās atļaujas iegūšanai ES*

Pretēji procedūrām pilsonības iegūšanai ES tiesību aktos ir ietverts pienākums veikt drošības pārbaudes pirms ārvalsts ieguldītājam tiek izsniegta vīza vai uzturēšanās atļauja, lai pārlicinātos, ka šāda persona nerada apdraudējumu sabiedriskajai kārtībai un sabiedriskajai drošībai, tostarp citās dalībvalstīs. Šādas pārbaudes pamatojas uz Šengenas *acquis*, un tās ir obligāti jāveic dalībvalstīm, kurām šis *acquis* ir saistošs. Īpaši — atbilstīgi Konvencijas par Šengenas nolīguma īstenošanu 25. panta 1. punktam — dalībvalsts, kas apsver iespēju piešķirt uzturēšanās atļauju, sistemātiski veic meklējumus Šengenas informācijas sistēmā (*SIS*)<sup>81</sup>. Ja dalībvalsts apsver iespēju piešķirt uzturēšanās atļauju personai, saistībā ar kuru ir izplatīts brīdinājums nolūkā atteikt ieceļošanu, tai vispirms jāapspriežas ar dalībvalsti, kas izplatījusi brīdinājumu, un jāņem vērā tās intereses.

<sup>78</sup> Piemēram, Maltā prasība pierādīt, ka nav bijusi sodāmība, pret personu nav sāкта kriminālizmeklēšana un persona potenciāli neapdraud valsts drošību, var netikt piemērota īpašos gadījumos; pārskata par pētījumu II.1. iedaļa (pārbaudes), *ibid*, 4. piezīme.

<sup>79</sup> [https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/policies/borders-and-visas/visa-policy/docs/prior\\_consultation\\_en.pdf](https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/policies/borders-and-visas/visa-policy/docs/prior_consultation_en.pdf)

<sup>80</sup> Kā noteikts Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 13. jūlija Regulas (EK) Nr. 810/2009, ar ko izveido Kopienas Vīzu kodeksu (Vīzu kodekss), 22. pantā (OV L 243, 15.9.2009., 1. lpp.) un ko īsteno, izmantojot *VISmail* mehānismu atbilstīgi Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 9. jūlija Regulas (EK) Nr. 767/2008 par Vīzu informācijas sistēmu (VIS) un datu apmaiņu starp dalībvalstīm saistībā ar īstermiņa vīzām (VIS regula) 16. panta 2. punktam.

<sup>81</sup> *SIS* patlaban darbojas 26 ES dalībvalstīs (sistēmai vēl nav pievienojušās Īrija un Kipra), tomēr valstīm ir atšķirīgas piekļuves tiesības, un četrās Šengenas asociētajās valstīs (Šveicē, Norvēģijā, Lihtenšteinā un Islandē), Lai gan Bulgārija un Rumānija vēl nav pievienojušās zonai, kurā nav iekšējās robežkontroles (Šengenas zonai), tām kopš 2018. gada augusta ir pilna piekļuve *SIS*. Horvātija arī nav pievienojusies Šengenas zonai, un tai arvien pastāv ierobežojumi saistībā ar to, kā tā var izmantot Šengenas zonā izplatītos *SIS* brīdinājumus nolūkā noraidīt pieprasījumu ieceļot vai uzturēties Šengenas zonā. Apvienotajā Karalistē darbojas *SIS*, bet, tā kā valsts izvēlējusies nepievienoties Šengenas zonai, tā nevar piekļūt Šengenas zonā izplatītiem brīdinājumiem par noraidījumu pieprasījumam ieceļot vai uzturēties Šengenas zonā un izplatīt šādus brīdinājumus. Īrija veic sagatavošanās pasākumus, lai pievienotos *SIS*, bet, tāpat kā Apvienotā Karaliste, tā nav Šengenas zonā, tādēļ tā nevar piekļūt Šengenas zonā izplatītiem brīdinājumiem par noraidījumu pieprasījumam ieceļot vai uzturēties un izplatīt šādus brīdinājumus. Kipra vēl nav pievienojusies *SIS*.

Kaut gan pētījumā konstatēts, ka attiecīgo dalībvalstu tiesību aktos pārbaudes saistībā ar sabiedrisko kārtību un valsts drošību vispārīgi ir norādītas kā pamatojums atļaujas noraidīšanai (vai neatjaunošanai), pētījumā arī norādīts, ka nav pieejama informācija un dalībvalsts var lielā mērā pēc saviem ieskatiem risināt ar drošību saistītās bažas<sup>82</sup>. Tādējādi ir izveidojušies daži problemātiski gadījumi, un tas ir norādīts arī citos ziņojumos<sup>83</sup>. Saistībā ar šo Komisija jau ierosinājusi uzlabot Vīzu informācijas sistēmu, un šis pasākums kopā ar sadarbības regulas priekšlikumu<sup>84</sup> ievieš prasību obligāti veikt meklēšanu attiecīgajās ES un starptautiskajās drošības datubāzēs<sup>85</sup> pie ārējām robežām saistībā ar *visām piešķirtajām* uzturēšanās atļaujām un ilgtermiņa vīzām. Informācija par pieprasījumiem uzturēšanās atļaujas iegūšanai, kurus dalībvalsts noraidījusi, pamatojoties ar drošības apsvērumiem, tiks uzglabāta un vēlāk to varēs izmantot pārbaudēm.

Pēc pārbaudes domātas tam, lai pārbaudītu, vai apstākļi, kādos tika piešķirtas tiesības uzturēties valstī, turpina pastāvēt atļaujas derīguma termiņa laikā, tomēr tas notiek tikai atsevišķos gadījumos<sup>86</sup>. Tas nozīmē pārbaudīt, ka atļaujas derīguma laikā atļaujas saņēmējs arvien atbilst uzturēšanās nosacījumiem (sīkāku informāciju skatīt pievienotajā Komisijas dienestu darba dokumentā). Tomēr, tā kā var nepiemērot prasību atļaujas saņēmējam faktiski uzturēties uzņēmējvalstī (vai var tikt piemērota prasība uzturēties valstī ļoti ierobežotu laiku, kā norādīts iepriekš), var būt grūti pārbaudīt, vai atļaujas saņēmējs arvien atbilst uzturēšanās atļaujas nosacījumiem.

Komisija uzraudzīs, kā dalībvalstis nodrošina atbilstību, lai pārliecinātos, ka tās sistemātiski un efektīvi veic visas obligātās pārbaudes uz robežas un drošības pārbaudes, lai nodrošinātu, ka ieguldītājiem paredzētās sistēmas uzturēšanās atļaujas iegūšanai neapdraud citu dalībvalstu un ES drošību.

#### **4.1.2. Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana**

Saistībā ar pārbaudi par līdzekļu izcelsmi visas ES dalībvalstis, izņemot vienu<sup>87</sup>, norādījušas pasākumus, kas veikti Ceturtās direktīvas par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu<sup>88</sup> transponēšanai savos tiesību aktos. Komisija patlaban veic horizontālu pārbaudi par to, cik pilnīgi ir valstu paziņotie tiesību akti, kuros ir transponēta Ceturtā direktīva par

<sup>82</sup> Drošības pārbaudes vispārīgi attiecas uz pieprasījuma iesniedzēja biogrāfijas datiem un līdzekļu izcelsmi. Iestādes, kas atbild par ieguldītājiem paredzēto sistēmu uzturēšanās atļaujas iegūšanai pārvaldību, paļaujas uz policijas un izmeklēšanas dienestu pakalpojumiem, lai pārbaudītu pieprasījuma iesniedzēja biogrāfijas datus (Bulgārijā, Igaunijā, Spānijā, Horvātijā, Kiprā, Ungārijā, Portugālē un Slovākijā), un uz iestādēm, kas atbild par veselības aprūpes un nodarbinātības politiku, kā arī kompetentajām iestādēm saistībā ar pieprasījuma iesniedzēja civiltāvokli. Šādas pārbaudes attiecas galvenokārt uz pieprasījuma iesniedzēja sodāmību un iesniegto dokumentu patiesumu.

<sup>83</sup> Skatīt *Transparency International*, *ibid*, 5. piezīme, 37. lpp., un pārskatu par pētījumu, *ibid*, 4. piezīme, 75. lpp.

<sup>84</sup> Skatīt 68. piezīmi.

<sup>85</sup> Runa ir par VIS, SIS, EES, ETIAS, ECRIS un arī Eiropola un Interpola datubāzēm.

<sup>86</sup> Igaunija, Spānija, Francija, Horvātijā, Latvija, Lietuva.

<sup>87</sup> Izņemot Rumāniju. Avots: Eur-lex, "Dalībvalstu paziņotie dokumenta Direktīva (ES) 2015/849 transponējošie valsts tiesību akti", pieejams vietnē <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/NIM/?uri=celex%3A32015L0849>.

<sup>88</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 20. maija Direktīva (ES) 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 684/2012 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/60/EK un Komisijas Direktīvu 2006/70/EK (Dokuments attiecas uz EEZ) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/En/TXT/?uri=CELEX%3A32015L0849>

nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu, un īsteno pārkāpuma procedūru par neziņošanu pret dalībvalstīm, kuru tiesību aktos minētā direktīva nav pilnībā transponēta. Atbilstīgi šim tiesību aktam atbildīgais subjekts (cita starpā kredītiestādes un finanšu iestādes, notāri un juristi, un nekustamā īpašuma aģenti)<sup>89</sup> veic pasākumus klienta pienācīgai pārbaudei<sup>90</sup>. Atbildīgajam subjektam ir pienākums sniegt ziņojumus par aizdomīgiem darījumiem savas valsts finanšu ziņu vākšanas vienībai (*FIU*), un tas nedrīkst informēt klientus par to, ka ir sniegts ziņojums par aizdomīgu darījumu. Turklāt Ceturtā direktīva par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu nosaka īpašas papildprasības atbildīgajam subjektam veikt pastiprinātu pienācīgu pārbaudi darījumiem ar klientiem no augsta riska trešām valstīm.

Piektā direktīva par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu stājās spēkā 2018. gada 9. jūlijā, un dalībvalstīm tā jātransponē savos tiesību aktos līdz 2020. gada 10. janvārim<sup>91</sup>; ar to tiek ieviests grozījums, ka trešo valstu valstspiederīgajiem, “kas piesakās uz uzturēšanās tiesībām vai pilsonību dalībvalstī apmaiņā pret kapitāla pārvedumiem, īpašuma vai valdības obligāciju iegādi vai ieguldījumiem minētās dalībvalsts korporatīvās vienībās”<sup>92</sup>, tiek noteikts augsts risks un saistībā ar tiem jāveic pastiprināti klienta pienācīgas pārbaudes pasākumi. Tomēr direktīvā noteiktie pienākumi attiecas tikai uz uzņēmējiem, un tie neattiecas uz valstiskām organizācijām un aģentūrām, kas saskaņā ar direktīvu nav atbildīgais subjekts. Tas nozīmē, ka netiek aptvertas iestādes, kas atbild par ieguldītājiem paredzētām sistēmām pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai.

Pētījumā norādīts, ka pastāv dažādas prakses, kā ieguldītājiem paredzētās sistēmas pilsonības iegūšanai cīnās ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu, un norādīts arī uz vairākām t. s. “pelēkajām zonām”. Oficiāli struktūrām, kas ir iesaistītas pārbaudēs par līdzekļu izcelsmi ieguldītājiem paredzētās sistēmās, nav pienākuma paziņot dalībvalstu kompetentajām iestādēm par veikto pārbaudi rezultātiem. Tomēr praksē pastāv zināma sadarbība saistībā ar ieguldītājiem paredzētām sistēmām pilsonības iegūšanai. *Identity Malta*<sup>93</sup> pētījuma nolūkā apstiprināja, ka, veicot četrkārtīgo pienācīgas pārbaudes procesu, tiek ievērota pienācīgas pārbaudes definīcija un Ceturtajā direktīvā par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu noteiktās procedūras. Kipras tiesiskais regulējums saistībā ar ieguldītājiem paredzētajām sistēmām pilsonības iegūšanai ir tieši saistīts ar Kipras tiesību aktiem nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā. Šim nolūkam Kipras banku darbības atbilstības struktūrvienībām jāievieš pienācīgas pārbaudes pasākumi, lai pārbaudītu ieguldījumam izmantoto līdzekļu izcelsmi un likumību. Bulgārijā līdzekļu izcelsmes pārbaudi (atbilstīgi Bulgārijas likumam par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu) veic aģentūra *Invest Bulgaria*<sup>94</sup>. Procedūras ietvaros pieprasījumam iesniedzējam jāuzrāda

<sup>89</sup> Direktīvas (ES) 2015/849 2. pants.

<sup>90</sup> Direktīvas (ES) 2015/849 10.–24. pants.

<sup>91</sup> Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva (ES) 2018/843, ar ko groza Direktīvu (ES) 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Direktīvas 2009/138/EK un 2013/36/ES, OV L 156, 19.6.2018., 43. lpp.

<sup>92</sup> Skatīt 1. panta 44. punktu, ar ko pievieno papildpunktu Ceturtās direktīvas par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu III pielikuma 1) punktā.

<sup>93</sup> Pienācīgu pārbaudi patlaban veic Maltas Aģentūra individuālo ieguldītāju programmai, un pētījuma nolūkā veikto interviju laikā *Identity Malta* bija atbildīgā iestāde.

<sup>94</sup> Aģentūra *Invest Bulgaria* ir izpildaģentūra Bulgārijas ekonomikas ministra pakļautībā, un tā sniedz atbalstu ministram valsts politikas piemērošanai ārvalstu ieguldījumu veicināšanas jomā.

deklarācija par līdzekļu izcelsmi atbilstīgi tiesību aktiem par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu<sup>95</sup>.

Līdzīgā kārtā dalībvalstīs, kurās darbojas ieguldītājiem paredzētas sistēmas uzturēšanās atļaujas iegūšanai, pastāv atšķirīga prakse saistībā ar cīņu pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju. Dažās dalībvalstīs ir prasība visus maksājumus veikt savas valsts bankās, un tās kā atbildīgais subjekts atbilstīgi Ceturtajai direktīvai par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu veic klienta pienācīgu pārbaudi (Kiprā), tomēr pētījums liecina, ka dažu valstu tiesību aktos nav noteikta prasība veikt konkrētas pārbaudes (Horvātijā, Portugālē). Ungārijā, kur sistēmas darbība patlaban ir apturēta, nebija pienākuma faktiski pārvest naudu uz valsts teritoriju, tādējādi līdzekļi netika pārbaudīti. Citos gadījumos līdzekļi tiek divkārti pārbaudīti: vispirms — izmantojot apliecinājumu, ko iesniegusi līdzekļu izcelsmes valsts, un tad — iesaistoties dalībvalsts kompetentajiem dienestiem (Īrijā). Par šādām pārbaudēm ir atbildīgas dažādas kompetentās iestādes: tā var būt valsts ieguldījumu aģentūra (Bulgārijā) vai Komisija nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā (Spānijā). Šādas struktūras var būt privātas vai valstiskas, un to sastāvā var būt neatkarīgi profesionāļi. Pārbaudes atšķiras, jo tās var nozīmēt gan tādu dokumentu pārbaudi, kas ir saistīti ar ieguldījumam izmantotajām naudas summām, piemēram, bankas pārvedumu kvītis, finanšu pārskati, nodokļu deklarācija, pirkuma vai īres līgums no zemes vai īpašuma reģistra, ja ieguldījums veikts nekustamajā īpašumā, gan kompetentās iestādes limitētu paziņojumu.

Saskaņā ar jaunajiem ES noteikumiem nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā dalībvalstīm būtu jāvelta īpaša uzmanība pastiprinātiem klienta pienācīgas pārbaudes pasākumiem saistībā ar ieguldītājiem paredzētām sistēmām pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka netiek apieti ES noteikumi nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā. Tas būtu jā dara tad, kad ieguldītāji, kas iesnieguši pieprasījumu pilsonības iegūšanai, iemaksā līdzekļus un tie tiek novirzīti caur struktūrām, kuras nav atbildīgais subjekts atbilstīgi Ceturtajai direktīvai par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu un Piektajai direktīvai par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu. Turklāt struktūrām, kas ir iesaistītas, lai veiktu pārbaudes par līdzekļu izcelsmi ieguldītājiem paredzētās sistēmās pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai, vienmēr vajadzētu informēt par saviem konstatējumiem dalībvalsts iestādes, kas atbild par pieprasījuma apstrādi. Novērtējot valsts risku atbilstīgi ES noteikumiem nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā, dalībvalstis varētu arī ņemt vērā, ka ieguldītājiem paredzētās sistēmas pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai potenciāli var būt saistītas ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas risku, un veikt nepieciešamos pasākumus šāda riska mazināšanai<sup>96</sup>.

Gadījumos, kad skaidrās naudas maksājumi tiek veikti tieši valstiskai organizācijai, ES tiesību aktus nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā nepiemēro. Noteikumi par skaidrās naudas maksājumiem patlaban nav saskaņoti visās ES valstīs. Tādēļ dalībvalstis var ieviest ierobežojumus skaidrās naudas maksājumiem, ja vien tie ir saderīgi ar citiem ES tiesību aktu noteikumiem.

<sup>95</sup> 39. panta 6. punkts noteikumos par ārvalstu pilsoņu pieprasījumiem Bulgārijā.

<sup>96</sup> Malta 2017. gadā veica valsts mēroga riska novērtējumu saistībā ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju. Tomēr netika analizēti potenciālie riski, kas ir nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācija, saistībā ar ieguldītājiem paredzētam sistēmām.

#### 4.1.3. ES noteikumu apiešana

Pastāv arī iespēja, ka statuss, ko piešķir ieguldītājiem paredzētās sistēmas pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai, var tikt izmantots, lai apietu ES tiesību aktus. Īpaši ieguldītājiem paredzētās sistēmas pilsonības iegūšanai var būt veids, kā trešo valstu valstspiederīgie apiet ES tiesību aktos noteiktās prasības saistībā ar pilsonību. Piemēram, saskaņā ar ES noteikumiem darbības licenci, t. i., atļauju sniegt gaisa pārvadājumu pakalpojumus, var piešķirt tikai kompetentā (valsts) licencētāja iestāde, ja dalībvalstīm vai dalībvalstu valstspiederīgajiem pieder vairāk nekā 50 % attiecīgajā uzņēmumā un šīs dalībvalstis vai šie valstspiederīgie uzņēmumu faktiski kontrolē<sup>97</sup>. Komisija saņēmusi vienu sūdzību un vairākus jautājumus no valstu licencētājam iestādēm par trešo valstu ieguldītājiem, kas ieguvuši ES pilsonību kādā dalībvalstī, izmantojot ieguldītājiem paredzētās sistēmas pilsonības iegūšanai, un pēc tam iesnieguši pieprasījumu gaisa pārvadātāja darbības licences saņemšanai.

#### 4.1.4. Izvairīšanās no nodokļu maksāšanas

Bažas raisa arī tas, vai nodokļu atvieglojumi, kas izriet no ieguldītājiem paredzētām sistēmām pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai, virza pieprasījumu pēc šādām sistēmām<sup>98</sup>. Tas, ka šādas sistēmas tiek izmantotas, vēl nenozīmē izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, lai gan tās var dot iespēju savā labā izmantot spēkā esošos ar privilēģijām saistītos nodokļu noteikumus. Tomēr var pastāvēt iespēja ļaunprātīgi izmantot šādas sistēmas, ja to ietvaros gūtie labumi vai dokumenti tiek nepareizi izmantoti, bet tas ir atkarīgs no katras konkrētās sistēmas, t. i., dažas sistēmas var palīdzēt enerģiski plānot nodokļu maksāšanu un izvairīties no nodokļu maksāšanas un var tikt izmantotas kā instruments šādam nolūkam.

Pētījumā nav aplūkoti nodokļu aspekti saistībā ar šādām sistēmām. Diskusija ES un starptautiskā mērogā ir koncentrēta uz to, kā šādas sistēmas var ietekmēt automatisku informācijas apmaiņu par finanšu kontiem starp nodokļu iestādēm, kas tiek īstenota ES, pamatojoties uz Padomes Direktīvu 2014/107/ES (pirmais grozījums direktīvā par administratīvo sadarbību), un ar trešām valstīm, izmantojot Kopējo ziņošanas standartu. Saskaņā ar pirmo grozījumu direktīvā par administratīvo sadarbību un Kopējo ziņošanas standartu pastāv prasība sūtīt visu būtisko informāciju par bankas darījumiem visām jurisdikcijām, kurās konta turētājs ir rezidents nodokļu nolūkā.

Uzturēšanās valsts nodokļu nolūkā un ar nodokļiem nesaistītiem nolūkiem var tikt dažādi definēti. Kritēriji tam, kas ir uzturēšanās valsts nodokļu nolūkā, var ievērojami atšķirties dažādās jurisdikcijās, un parasti tie ir saistīti ar kādā jurisdikcijā fiziski pavadītu dienu skaitu. Dažās jurisdikcijās personas uzturēšanās tiek noteikta, pamatojoties uz dažādiem citiem faktoriem, piemēram, pilsonību, īpašumtiesībām uz mājokli vai dzīvesvietas esamību, ģimeni un finanšu interesēm. Tādējādi ir gadījumi, kad viena un tā pati persona var tikt uzskatīta par rezidentu nodokļu nolūkā vairāk nekā vienā jurisdikcijā. Turklāt tas, ka persona tiek uzskatīta par rezidentu nodokļu nolūkā jaunā jurisdikcijā, nenozīmē, ka citās valstīs šī persona vairs nav rezidents nodokļu nolūkā.

<sup>97</sup> Regula (EK) Nr. 1008/2008 par kopīgiem noteikumiem gaisa pārvadājumu pakalpojumu sniegšanai Kopienā (pārstrādāta versija), OV L 293, 31.10.2008., 3. lpp. Skatīt arī gaidāmo Eiropas Komisijas novērtējumu par Regulu (EK) Nr. 1008/2008 (tas tiks publicēts 2019. gada pirmajā pusgadā).

<sup>98</sup> Skatīt diskusiju Eiropas Parlamenta Izpētes dienesta pētījumā, *ibid*, 5. piezīme, 32.–35. lpp.

Tomēr dažu sistēmu ietvaros sagatavoto dokumentu dēļ finanšu iestādēm var būt grūti pareizi noteikt, kura ir leģitīmā dzīvesvieta valsts nodokļu nolūkā. Dažos gadījumos informācija par finanšu kontiem var tikt nosūtīta nepareizajai valstij un/vai netikt nosūtīta pareizajai valstij. Piemēram, ja informācija tiek nosūtīta tikai tai valstij, kurā darbojas sistēma pilsonības vai uzturēšanās atļaujas iegūšanai (un kurā ienākumi bieži netiek aplikti ar nodokli vai netiek piemērota prasība nodrošināt fizisku klātbūtni), nevis valstij, kurā ieguldītājs patiesi ir rezidents nodokļu nolūkā, ienākumi var netikt aplikti ar nodokli pareizajā valstī.

Sistēmas valstīs, kurās ienākumi netiek aplikti ar nodokli vai kurās tiek piemērota ļoti maza nodokļa likme, ir saistītas ar lielāku risku, ka konta turētājs slēpj apliecinājumu par patieso uzturēšanās valsti un attiecīgi izvairās no nodokļu maksāšanas. Jo īpaši trešo valstu sistēmas ir saistītas ar lielāku risku, ka Savienības pilsoņi tās var izmantot, lai apzināti izvairītos no nodokļu maksāšanas savā ES uzturēšanās valstī. ES finanšu iestādes var labi nepārzināt sistēmas, kas ir ieviestas valstīs ārpus ES, un, kaut gan arī dažu ES valstu sistēmās ar nodokli netiek aplikti ārvalstīs gūti ienākumi, vairākums sistēmu ir domātas (un tām var piekļūt) tikai personas, kas nav ES iedzīvotāji.

Saskaņā ar 2018. gada grozījumu direktīvā par administratīvo sadarbību<sup>99</sup> prasība starpniekiem obligāti sniegt informāciju nozīmē, ka personām, kas veicina sistēmas, ar kurām var izvairīties no nodokļu maksāšanas, un pakalpojumu sniedzējiem, kas ir iesaistīti šādu sistēmu izstrādāšanā vai ieviešanā, jāinformē nodokļu iestādes par ikvienu sistēmu, ko tie reklamē vai ievieš. Tas attiecas arī uz īpašiem noteikumiem, kuru mērķis ir noteikt sistēmas, kuru ietekmē var tikt apiets ziņošanas pienākums, kas ir noteikts ES tiesību aktos par automātisku finanšu kontu informācijas apmaiņu.

Faktiski direktīvā iekļautais ziņošanas pienākums ir vērst pret sistēmām vai kārtību, kas apdraud pienācīgas pārbaudes procedūras vai izmanto vājās vietas šādās procedūrās, un tas ir tādēļ, ka finanšu iestādes izmanto pienācīgas pārbaudes procedūras, lai ziņotu nodokļu iestādēm informāciju par, piemēram, patieso konta turētāja dzīvesvietas jurisdikciju. Tas attiecas uz gadījumiem, kad konta turētājs iegūst pilsonību vai tiesības uzturēties valstī, kas nav tā faktiskā dzīvesvietas valsts. Ikreiz, kad šāda sistēma tiek popularizēta vai ieviesta, ziņošanas pienākums ir starpniekam, kas sniedz pakalpojumu.

Saskaņā ar 2018. gada grozījumu direktīvā par administratīvo sadarbību ES nodokļu iestādēm tiks ziņots par sistēmām, kas ieviestas pēc 2018. gada 25. jūnija, un tās automātiski savstarpēji apmainīsies ar šo informāciju, sākot no 2020. gada, tādējādi šīm iestādēm būs dati, kas varētu ļaut konstatēt potenciālu ļaunprātīgu izmantošanu agrīnā posmā. Tas attieksies uz sistēmām gan ES, gan trešās valstīs.

Lai risinātu riskus, ko rada ieguldītājiem paredzētas sistēmas pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai, un papildus tam nodrošinātu, ka faktiski tiek īstenota direktīva par administratīvo sadarbību, ES dalībvalstīm, kas piedāvā šādas sistēmas, vajadzētu izmantot rīkus, kas tām ir pieejami ES satvarā par administratīvo sadarbību, īpaši spontāno

---

<sup>99</sup> Padomes 2018. gada 25. maija Direktīva (ES) 2018/822, ar ko attiecībā uz obligāto automātisko informācijas apmaiņu nodokļu jomā saistībā ar ziņojamām pārrobežu shēmām groza Direktīvu 2011/16/ES, OV L 139, 5.6.2018., 1. lpp.

informācijas apmaiņu ar ES uzturēšanās valsti vai valstīm, atbilstīgi direktīvai par administratīvo sadarbību<sup>100</sup>.

Turklāt dalībvalstīm, veicot darbu ES Padomē, piemēram, turpinot darbu ar reformām rīcības kodeksā saistībā ar uzņēmumu aplikšanu ar nodokļiem<sup>101</sup>, kura mērķis ir nodrošināt koordinētu darbību Eiropā kaitējošas nodokļu konkurences apkarošanai ( kaut gan saskaņā ar pašreizējo mandātu šis darbs ir ierobežots un attiecas tikai uz uzņēmumu aplikšanu ar nodokļiem), būtu jāņem vērā tas, ka pastāv ieguldītājiem paredzētas sistēmas pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai un tās rada problēmas nodokļu jomā. Veicot reformas kodeksā, rodas iespēja paplašināt darba tvērumu un tajā iekļaut citu veidu kaitējošu nodokļu praksi, tostarp tādu praksi, kas ir vērsta uz atsevišķām personām. Dalībvalstīm arī vajadzētu ņemt vērā, kāda loma varētu būt ieguldītājiem paredzētām sistēmām pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai saistībā ar izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un nodokļu nemaksāšanu, un apsvērt, vai šādu sistēmu radīto risku dēļ tās būtu jāiekļauj kritērijos ES sarakstu veidošanai<sup>102</sup>.

Strādājot pie trūkumu noteikšanas Kopējā ziņošanas standartā, kas ir direktīvas par administratīvo sadarbību pirmā grozījuma starptautiskais ekvivalents, Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (ESAO) analizēja, kādā mērā sistēmas pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai var ietekmēt standartā noteiktā ziņošanas pienākuma apiešanu un attiecīgi veicināt izvairīšanos no nodokļu maksāšanas. Īpaši ESAO secināja, ka identifikācijas kartes un citi dokumenti, kas iegūti, izmantojot sistēmas, var tikt potenciāli nepareizi izmantoti, lai nepareizi norādītu jurisdikciju, kurā persona ir rezidents nodokļu nolūkā, un var apdraudēt Kopējā ziņošanas standarta ietvaros veikto pienācīgas pārbaudes procedūru atbilstīgu darbību<sup>103</sup>. Saistībā ar šo ESAO sagatavoja sarakstu par ieguldītājiem paredzētām sistēmām pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai, kas var radīt lielu risku Kopējā ziņošanas standarta efektīvai ieviešanai<sup>104</sup>. Sarakstā ir iekļautas gan Kipras, gan Maltas pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanas sistēmas. ESAO arī publicēja papildinformāciju un norādes finanšu iestādēm, lai pēc iespējas samazinātu ļaunprātīgas izmantošanas iespējas.

ESAO 2018. gada 9. martā publicēja dokumentu “Paraugnoteikumi obligātai informācijas sniegšanai, kuri vērsti pret Kopējā ziņošanas standarta apiešanas shēmām un nepārredzamām ārzonu struktūrām”. Šie paraugnoteikumi ir līdzīgi noteikumiem, kas iekļauti direktīvas par administratīvo sadarbību 2018. gada grozījumā; tie ir vērsti pret sistēmām, ar kurām var izvairīties no nodokļu maksāšanas, un to mērķis ir automātiska informācijas apmaiņa par

<sup>100</sup> Padomes 2011. gada 15. februāra Direktīva 2011/16/ES par administratīvu sadarbību nodokļu jomā un ar ko atceļ Direktīvu 77/799/EEK.

<sup>101</sup> ECOFIN Padomes 1997. gada 1. decembra sanāksmes secinājumi par nodokļu piemērošanas politiku — Padomes un dalībvalstu valdību pārstāvju rezolūcija, tiekoties Padomes sastāvā 1997. gada 1. decembrī, par uzvedības kodeksu uzņēmumu aplikšanai ar nodokli — ietaupījumu aplikšana ar nodokli (OV C 2, 6.1.1998., 1. lpp.)

<sup>102</sup> Padomes secinājumi par kritērijiem un procesu, kuru rezultātā izveido ES sarakstu ar jurisdikcijām, kas nodokļu nolūkos nesadarbojas (OV C 461, 10.12.2016., 2. lpp.). Padomes secinājumi par ES sarakstu ar jurisdikcijām, kas nodokļu nolūkos nesadarbojas (OV C 438, 19.12.2017., 5. lpp.).

<sup>103</sup> ESAO secinājumi par uzturēšanās atļaujas/ pilsonības iegūšanas sistēmām, pamatojoties uz ieguldījumu, 2018. gada 16. oktobris, pieejami vietnē <http://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/crs-implementation-and-assistance/residence-citizenship-by-investment/>

<sup>104</sup> <https://www.oecd.org/tax/automatic-exchange/crs-implementation-and-assistance/residence-citizenship-by-investment/#faqs>

finanšu kontiem. Tomēr būtu jāņem vērā, ka šie noteikumi nav pieņemti kā obligāts standarts. Tādējādi to pieņemšana ir jurisdikcijas izvēle.

## **4.2. Pārredzamība un pārvaldība**

Ieguldītājiem paredzēto sistēmu pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai stingra regulējoša uzraudzība un pārredzamība valsts mērogā ir īpaši svarīgi aspekti sistēmu ietekmes noteikšanai. Pētījumā parādīts, ka trūkst skaidras informācijas par to, kādas procedūras tiek piemērotas un kā sistēmas darbojas, tostarp par pieprasījuma iesniedzēju un personu, kurām tiek piešķirta pilsonība vai uzturēšanās atļauja, skaitu un izcelsmi.

### **4.2.1. Ieguldītājiem paredzēto sistēmu pilsonības iegūšanai pārredzamība un pārvaldība patlaban**

Maltā ieguldītājiem paredzētajai sistēmai pilsonības iegūšanai ir regulators, kas publicē gada ziņojumus, kurus Parlaments rūpīgi izskata<sup>105</sup>. Kiprā 2018. gada 22. maijā paziņoja par Uzraudzības un kontroles komitejas izveidi un rīcības kodeksa ieviešanu ieguldītājiem paredzētajai sistēmai pilsonības iegūšanai. Bulgārijā nav ne regulatora, ne rīcības kodeksa.

Maltā pieprasījumu ieguldītāja pilsonības iegūšanai pieprasījuma iesniedzējs iesniedz Maltas Aģentūrai individuālo ieguldītāju programmai, izmantojot apstiprinātus aģentus vai koncesionāru<sup>106</sup>. Tās ir **struktūras, kas nav publiskas**, — tām ir nozīmīga loma visā pieprasījuma procesā, tās darbojas pieprasījuma iesniedzēja vārdā un tieši sadarbojas ar kompetentajām iestādēm pieprasījuma iesniedzēju vārdā. Bulgārijā un Kiprā pieprasījuma iesniedzēji var izvēlēties izmantot konsultantu vai juristu pakalpojumus; tie sniedz konsultācijas un sagatavo pieprasījumus iesniedzēju vārdā. Jaunais Kipras rīcības kodekss tiek piemērots aģentiem un starpniekiem, kuri strādā ar pieprasījumiem pilsonības iegūšanai savu klientu vārdā. Kodeksa mērķis ir veicināt augstus ētikas standartus un uzlikt par pienākumu atturēties popularizēt pilsonības pārdošanu sabiedriskās vietās. Reklāma par “ES pilsonības” pārdošanu bija ierasta parādība Kiprā. Ir vajadzīgs laiks, lai redzētu jaunā rīcības kodeksa ietekmi.

Nevienā no trim ieguldītājiem paredzētām sistēmām pilsonības iegūšanai nav pieejama plaša informācija par to, kas ir personas, kuras ir veiksmīgi ieguvušas pilsonību, pamatojoties uz ieguldījumu, un kura ir viņu izcelsmes valsts. Maltas regulatora ziņojumos ir informācija par iesniegto, apstiprināto un noraidīto pieprasījumu skaitu. Šajos ziņojumos ir arī informācija par to, kādus ienākumus devusi Maltā izveidotā ieguldītājiem paredzētā sistēma pilsonības iegūšanai. Saskaņā ar Maltas tiesību aktiem *Valdības Vēstnesī* katru gadu jāpublicē visu to personu vārdi un uzvārdi, kurām iepriekšējos 12 kalendārajos mēnešos piešķirta Maltas pilsonība, piemērojot reģistrāciju vai naturalizāciju, tostarp norādot (tomēr skaidri nenosaucot) personas, kurām Maltas pilsonība piešķirta, izmantojot ieguldītājiem paredzēto sistēmu pilsonības iegūšanai<sup>107</sup>. Līdzīga informācija nav pieejama par Bulgāriju un Kipru.

Saistībā ar ierobežoto apstiprinātu pieprasījumu skaitu gan Kiprā, gan Maltā ir ierobežots tādu personu skaits, kuru pieprasījumi ieguldītājiem paredzētās sistēmās pilsonības iegūšanai tiek apstiprināti. Kipras valdība 2018. gadā nolēma ierobežot tādu personu skaitu, kuras šādi

<sup>105</sup> Regulatora birojs individuālo ieguldītāju programmai (ORIIP) <https://oriip.gov.mt/en/Pages/Home.aspx>

<sup>106</sup> Noteikumi 4(3), LN 47/2014.

<sup>107</sup> Noteikumi 14(2), LN 47/2014.

iegūst pilsonību, un to skaits ir 700 gadā<sup>108</sup>. Maltā ir ierobežots tādu pieprasījuma iesniedzēju skaits, kuru pieprasījumi tiek apstiprināti; to skaits visā sistēmā ir 1800, izņemot apgādājamās personas<sup>109</sup>. Tomēr Maltas iestādes patlaban atjaunina tiesību aktus, un pēc sabiedriskās apspriešanas ierobežojums tiks mīkstināts un attieksies uz vēl 1800 personām. Bulgārijā nav ierobežots tādu ārvalstu ieguldītāju skaits, kuri var pieteikties pilsonības iegūšanai.

#### ***4.2.2. Ieguldītājiem paredzēto sistēmu pilsonības iegūšanai pārredzamība un pārvaldība patlaban***

Maltā ieguldītājiem paredzētām sistēmām uzturēšanās atļaujas iegūšanai — atšķirībā no ieguldītājiem paredzētām sistēmām pilsonības iegūšanai — nav regulatora to pārvaldībai. Kiprā nav noteikts, ka Uzraudzības un kontroles komiteja, kas atbild par ieguldītājiem paredzēto sistēmu pilsonības iegūšanai, atbild arī par uzturēšanās atļaujām. Bulgārijas tiesību aktos ir noteikts tikai viens pienākums — ka Migrācijas direktorātam jāinformē Bulgārijas Investīciju aģentūra par pastāvīgās uzturēšanās atļaujām, kas ir izsniegtas sistēmas ietvaros. Īpaši uzraudzības mehānismi un ziņošanas pienākums pastāv tikai dažās dalībvalstīs<sup>110</sup>. Tas nozīmē, ka vairākumā gadījumu sistēmas uzraudzība tiek veikta, izmantojot vispārējus uzraudzības mehānismus, ja tādi pastāv, piemēram, parlamenta uzraudzību, administratīvu atbildību, vispārēju ziņošanu valdībai par darbībām vai piekļuvi dokumentiem pēc pieprasījuma, un nav papildu vai īpaša pārbaudes mehānisma<sup>111</sup>.

Tikai dažas dalībvalstis izvēlējušās iesaistīt privātus uzņēmumus savu uzturēšanās atļauju iegūšanas sistēmu vadīšanā<sup>112</sup>, un dažreiz šiem uzņēmumiem ir ievērojama loma<sup>113</sup>. Kiprā pieprasījuma iesniedzēji var izvēlēties iesniegt pieprasījumu, izmantojot pilnvarotu pārstāvi, kura loma ir ierobežota un nozīmē veicināt procesa norisi un sniegt konsultāciju

<sup>108</sup> Ministru padomes lēmums 906/2018.

<sup>109</sup> Noteikumi 12, LN 47/2014.

<sup>110</sup> Spānija, Īrija un Portugāle. Piemēram, Spānijas tiesību aktos ir iekļauts pienākums Nodarbinātības un sociālo lietu ministrijai, pamatojoties uz Ārlietu ministrijas, Iekšlietu ministrijas un Ekonomikas ministrijas kopīgu pieprasījumu, sagatavot un iesniegt Ministru padomei gada ziņojumu par noteikumu īstenošanu. Portugālē Vispārējā iekšlietu inspekcija vismaz reizi gadā veic auditu procedūrām saistībā ar uzturēšanās atļaujas izsniegšanu, pamatojoties uz ieguldījumiem. Par secinājumiem un ierosinājumiem tiek informēta Portugāles Parlamenta Pirmā komisija (kas atbild par konstitucionālām lietām un pamattiesībām, brīvībām un garantijām), un informācija ir pieejama arī valdības tīmekļa vietnē. Tomēr šajā tīmekļa vietnē ir tikai viens ziņojums, kas tika sagatavots 2014. gadā. Tajā sniegti vairāki ierosinājumi, kas tika izstrādāti, ņemot vērā dažus sistēmas trūkumus, tostarp par iekšēja uzraudzības mehānisma un procedūru rokasgrāmatas izstrādi. Nav zināms, kādas turpmākas darbības tika veiktas ierosinājuma sakarā. Īrijā Izvērtēšanas komiteja (kuras locekļi ir attiecīgo valdības departamentu un tādu valsts aģentūru augstākā līmeņa vadītāji, kuras ir iesaistītas darbā ar uzņēmumiem un attīstību) rīko sēdes vismaz četras reizes gadā, lai novērtētu pieprasījumus uzturēšanās atļauju iegūšanai ieguldītājiem paredzēto sistēmu ietvaros, un Komiteja sniedz apsvērumus un ierosinājumus tieslietu un vienlīdzības ministram par apstiprinātiem vai noraidītiem pieprasījumiem.

<sup>111</sup> Bulgārija, Īrija, Francija, Itālija, Kipra, Latvija, Ungārija, Malta, Nīderlande, Rumānija, Apvienotā Karaliste. Īrijas Naturalizācijas un imigrācijas dienests sniedza informāciju, atbildot uz parlamenta jautājumiem, par šādām tēmām: tādu pieprasījumu skaits un vērtība, kas iesniegti gadā, sākot no 2012. gada, ieguldītājiem paredzēto sistēmu ietvaros dalījumā pa ieguldījumu iespējām, tādu pieprasījumu skaits un vērtība, kas iesniegti imigrantu ieguldītāju programmas ietvaros par ieguldījumiem sociālos mājokļos un aprūpes namos 2017. gadā, pieprasījumu izvērtēšanas kritēriji, apstiprināto pieprasījumu skaits ieguldītājiem paredzētās sistēmas ietvaros, ieguldījumu fondi, par kuriem pieprasījumi IIP ietvaros ir apstiprināti līdz šim, programmas ietvaros pieejamās četras ieguldījumu iespējas, ieguldītājiem paredzētās sistēmas ietvaros ieguldītās naudas apmērs, Izvērtēšanas komitejas sastāvs.

<sup>112</sup> Kipra, Ungārija, Malta.

<sup>113</sup> Ungārija, Malta.

pakalpojumus. Maltā pieprasījumus kompetentajām iestādēm var iesniegt reģistrēti aģenti vai akreditētas personas, un šie reģistrētie aģenti darbojas pieprasījuma iesniedzēja vārdā — tie nodarbojas ar saraksti, pieprasījumiem, iesniegtiem dokumentiem, pieņemtiem dokumentiem un informācijas sniegšanu atbilstīgi regulējumam. Ungārijas Parlamenta Ekonomikas komiteja pilnvarojusi vairākus uzņēmumus emitēt rezidentu obligācijas, ko pērk pieprasījuma iesniedzēji. Tikai viens uzņēmums varēja saņemt atļauju emitēt obligācijas konkrētajā trešā valstī<sup>114</sup>.

#### **4.2.3. Pasākumi pārredzamības, pārvaldības un drošības uzlabošanai**

Pētījumā norādīts, ka ikgadējie ziņojumi tiek iesniegti tikai ļoti retos gadījumos. Ieguldītājiem paredzētās sistēmas pilsonības iegūšanai vispārīgi nav pārredzamas, un tas attiecas gan uz pieprasījumiem, gan personām, kas šādi iegūst pilsonību. Tā kā ieguldītājiem paredzētās sistēmās uzturēšanās atļaujas iegūšanai statistikas dati nav desegregēti, nav iespējams noteikt, uz kāda pamata piešķirta uzturēšanās atļauja un kāda bijusi izvēlēta ieguldīšanas iespēja. Datus par saņemto pieprasījumu skaitu, izcelsmes valsti, piešķirto pilsonības gadījumu un uzturēšanās atļauju skaitu būtu lietderīgi publicēt, piemēram, gada ziņojumu veidā. Dalībvalstis arī varētu regulāri precizēt un publiskot pieprasījumu izvērtēšanas kritērijus, sistēmas ietvaros veiktās drošības pārbaudes un nodrošināt *ex-post* novērtējumu par atbilstību kritērijiem (īpaši ieguldījumiem).

Turklāt šādām sistēmām ir raksturīgi, ka tiek izmantoti uzņēmumi, kas sniedz konsultācijas valdībām par sistēmas darbību vai veic aktīvus uzdevumus saistībā ar valsts iestādes pilnvaru īstenošanu saistībā ar sistēmu pārvaldību un kas vienlaikus sniedz konsultācijas privātpersonām par to pieprasījumiem sistēmas ietvaros. Nevienā no pētījumā aplūkotajām dalībvalstīm, neatkarīgi no tā, vai tajā darbojas sistēma pilsonības vai uzturēšanās atļaujas iegūšanai, nav mehānisma, lai risinātu risku, kas ir interešu konflikts, kas var veidoties šādā situācijā. Ir svarīgi uzraudzīt arī visus citus starpniekus. Ņemot vērā to, cik svarīgas ir ar pilsonību un uzturēšanās atļauju saistītās tiesības, ir pamats uzskatīt, ka pieprasījumu izskatīšanu, interviju veikšanu un citas lēmumu pieņemšanas vai pārbažu darbības vienmēr veiks valsts iestādes, jo pastāv vispārīga nepieciešamība efektīvi un neatkarīgi uzraudzīt sistēmas un visus iesaistītos dalībniekus.

Skaidrība attiecībā uz procedūrām un pienākumiem līdz ar pārredzamību, ko panāk, regulāri veicot uzraudzību un ziņošanu, ir labākais veids, kā kļiedēt bažas, kas rodas saistībā ar ieguldītājiem paredzētām sistēmām pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai.

Saistībā ar ieguldītājiem paredzētām sistēmām pilsonības iegūšanai, lai nodrošinātu konsekventu praksi dalībvalstīs un efektīvu informācijas apmaiņu, tostarp par iepriekšēju apspriešanos drošības apsvērumu dēļ, būtu jāizveido sistēma informācijas un statistikas datu apmaiņai par saņemto, apstiprināto un noraidīto pieprasījumu skaitu, kā arī apspriešanos par pieprasījumiem, kas noraidīti drošības apsvērumu dēļ. Šī iemesla dēļ Komisija plāno izveidot dalībvalstu ekspertu grupu darbam ar ieguldītājiem paredzēto sistēmu pilsonības iegūšanai radītajiem īpašajiem riskiem un ar pārredzamības un labas pārvaldības aspektiem attiecībā uz ieguldītājiem paredzēto sistēmu pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai īstenošanu.

<sup>114</sup> Atļaujas saņēma uzņēmumi šādās valstīs: Kaimanu salās (Ungārijas valsts speciālais parāda fonds jeb *Hungary State Special Debt Fund*), Maltā (*Discus Holdings Ltd.*), Kiprā (*Migrat Immigration Asia Ltd.*, *Innozone Holdings Limited*), Ungārijā (*Arton Capital Hungary*), Krievijā (*VolDan Investments Limited*), Lihtenšteinā (*S & Z Program Limited*) un Singapūrā (*Euro-Asia Investment Management Pte Ltd.*).

Konkrēti runājot, ekspertu grupai līdz 2019. gada beigām jāsagatavo kopējs drošības pārbaužu kopums ieguldītājiem paredzētām sistēmām pilsonības iegūšanai, tostarp par īpašiem risku pārvaldības procesiem, ņemot vērā drošības, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, izvairīšanās no nodokļu maksāšanas un korupcijas risku.

## 5. Ārējā dimensija

Arvien biežāk trešās valstīs tiek izveidotas sistēmas, kurās ieguldītāji var nopirkt pilsonību, un šī tendence var ietekmēt ES.

### 5.1. Kandidātvalstis un iespējamās kandidātvalstis

Tā kā kandidātvalstu un iespējamo kandidātvalstu pilsoņi nākotnē kļūs par Savienības pilsoņiem<sup>115</sup>, pilsonības iegūšana šādās valstīs kļūst arvien pievilcīgāka ieguldītājiem. Tas jau ir vērojams pievienošanās procesā, kad kandidātvalstis un iespējamās kandidātvalstis attīsta ciešākas saites ar ES un šo valstu pilsoņi var iegūt tiesības ieceļot Šengenas zonā bez vīzas uz īsu termiņu<sup>116</sup>.

Turcijā darbojas ieguldītājiem paredzēta sistēma pilsonības iegūšanai<sup>117</sup>, savukārt Melnkalne 2019. gada janvārī sāka gatavoties ieviest sistēmu, kas tika pieņemta 2018. gada novembrī<sup>118</sup>.

Lai nepieļautu, ka šādas sistēmas rada riskus 4.1. iedaļā norādītajās jomās, nosacījumi saistībā ar ieguldītājiem paredzētām sistēmām pilsonības iegūšanai tiks iekļauti ES pievienošanās procesā (sākot no atzinuma par valsts iesniegto pieprasījumu pievienoties ES līdz pat sarunu noslēgšanai). Attiecīgajās valstīs būs jābūt ieviestām ļoti spēcīgām uzraudzības sistēmām, tostarp sistēmām, lai novērstu iespējamās drošības riskus, piemēram, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, teroristu finansēšanu, korupciju un organizētās noziedzības iefiltrēšanos, kas ir saistīti ar ieguldītājiem paredzētām sistēmām.

Saistībā ar **kandidātvalstīm un iespējamajām kandidātvalstīm** jānorāda, ka Komisija uzraudzīs ieguldītājiem paredzētās sistēmas pilsonības iegūšanai saistībā ar pievienošanās procesu ES.

<sup>115</sup> [https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/check-current-status\\_en](https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/countries/check-current-status_en)

<sup>116</sup> Melnkalnes, Serbijas un bijušās Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikas pilsoņi var ieceļot ES bez vīzas kopš 2009. gada decembra. Albānijas un Bosnijas un Hercegovinas pilsoņiem šāda iespēja jau ir kopš 2010. gada. Attiecībā uz dialogu par vīzu režīma liberalizāciju ar Kosovu \* (uzsākts 2012. gada 19. janvārī) Komisija 2018. gadā ziņoja, ka ir izpildīti visi noteiktie kritēriji (\* šis nosaukums neskar nostājas par statusu un atbilst ANO DP Rezolūcijai 1244 (1999) un Starptautiskās Tiesas atzinumam par Kosovas neatkarības deklarāciju). Attiecībā uz dialogu par vīzu režīma liberalizāciju ar Turciju (uzsākts 2013. gada 16. decembrī) Komisija turpina atbalstīt Turciju izpildīt septiņus atlikušos kritērijus.

<sup>117</sup> Noteikumi par Turcijas pilsonības akta piemērošanu (*Oficiālais Vēstnesis*, 2010. gada 6. aprīlis, Nr. 27544), kas grozīti ar noteikumiem par izmaiņām noteikumos par Turcijas pilsonības akta piemērošanu (*Oficiālais Vēstnesis*, 2017. gada 12. janvāris, Nr. 29946) un valsts prezidenta lēmumu Nr. 106 (*Oficiālais Vēstnesis*, 2018. gada 19. septembris, Nr. 30540).

<sup>118</sup> 2018. gada 22. novembra lēmums par kritērijiem, kārtību un procedūru tādu personu atlasei, kuras var iegūt Melnkalnes pilsonību, ieceļojot valstī nolūkā īstenot īpašas ieguldījumu programmas, kas ir sevišķi nozīmīgas Melnkalnes uzņēmējdarbības un ekonomikas interesēm <http://www.gov.me/ResourceManager/FileDownload.aspx?rId=344979&rType=2>

## 5.2. Citas trešās valstis, kam ir bezvīzu režīms ar ES

Ieguldītājiem paredzētās sistēmas pilsonības iegūšanai, kas darbojas trešās valstīs, var radīt problēmas vairāku iemeslu dēļ, ja attiecīgās valsts pilsonība nozīmē iespēju bez vīzas ieceļot Eiropas Savienībā uz īsu termiņu. Piemēram, Moldovas Republika, kuras pilsoņi var bez vīzas ieceļot ES uz īsu termiņu kopš 2014. gada, 2018. gadā ieviesa ieguldītājiem paredzētu sistēmu pilsonības iegūšanai<sup>119</sup>. Dažas trešās valstis vai līgumslēdzēji, kuri tās atbalsta, nepārprotami reklamē savas valsts pilsonību, par pamatu minot, ka tā dod iespēju bez vīzas ieceļot Eiropas Savienībā. Ieguldītāji, kurus interesē šādas sistēmas, bieži ir pārtikuši tādu valstu valstspiederīgie, ar kurām vīza tiek prasīta, un tie varētu izmantot šādas sistēmas, lai apietu parastās procedūras Šengenas vīzas iegūšanai un padziļināto novērtējumu par personas radītajiem migrācijas un drošības riskiem, tostarp par iespējamu izvairīšanos no pasākumiem, kas tiek īstenoti, lai nepieļautu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu.

Kaut gan Eiropas Savienība ievēro neatkarīgu valstu tiesības pieņemt lēmumus par naturalizācijas procesiem savā valstī, ieceļošana Savienībā bez vīzas nevar būt instruments, kas atsver pilsonības iegūšanu apmaiņā pret privātu ieguldījumu<sup>120</sup>. Tādēļ, izvērtējot, vai trešai valstij varētu būt bezvīzu režīms ar Eiropas Savienību, būtu attiecīgi jāņem vērā, vai valstī ir ieviesta šāda sistēma. Turklāt trešām valstīm, kam jau ir bezvīzu režīms, jāveic drošības pārbaudes un jāpārbauda tādu personu biogrāfija, kuras iesniedz pieprasījumus sistēmās pilsonības iegūšanai, ievērojot pēc iespējas augstus standartus; ikviena kļūda saistībā ar šo var kalpot par pamatu vīzu režīma atjaunošanai un nolīguma par atteikšanos no vīzu režīma apturēšanai vai izbeigšanai.

Komisija uzraudzīs, kāda ietekme ir ieguldītājiem paredzētām sistēmām pilsonības iegūšanai, kas tiek īstenotas **valstīs, kam ir bezvīzu režīms ar ES**, un tas tiks darīts vīzu apturēšanas mehānisma ietvaros.

## 6. Secinājumi

Ieguldītājiem paredzētās sistēmas pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai rada riskus dalībvalstīm un Savienībai kopumā, tostarp saistībā ar drošību, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, korupciju, ES noteikumu apiešanu un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas.

Turklāt šādus riskus pastiprina trūkumi, kas ir saistīti ar sistēmu **pārredzamību un pārvaldību**. Komisijas uzdevumā veiktais pētījums liecina, ka ir pieejama nepilnīga informācija par ieguldītājiem paredzētām sistēmām gan pilsonības, gan uzturēšanās atļaujas iegūšanai, kas darbojas dalībvalstīs. Piemēram, trūkst skaidru statistikas datu par saņemtajiem, apstiprinātajiem un noraidītajiem pieprasījumiem vai attiecīgie dati ir nepietiekami. Turklāt nav mehānismu sadarbības nodrošināšanai starp dalībvalstīm saistībā ar ieguldītājiem paredzētām sistēmām pilsonības iegūšanai, īpaši drošības pārbaūžu jomā.

<sup>119</sup> Moldovas Ieguldītāju pilsonības programmu (*Moldova Citizenship-by-Investment (MCBI)*) ) reglamentē 2000. gada 2. jūnija Likums Nr. 1024 "Par Moldovas Republikas pilsonību" un 2017. gada 4. oktobra Valdības lēmums Nr. 786 "Par pilsonības iegūšanu ar ieguldījumiem". Moldovas Ieguldītāju pilsonības programma oficiāli tika uzsākta 6. novembrī Dubajā 12. Pasaules konferences par uzturēšanos un pilsonību laikā.

<sup>120</sup> Skatīt, piemēram, <https://vic.vu/citizenship/> ("Nozīmīgākās priekšrocības, ko dod Vanuatu pilsonība").

Komisijai ir bažas par riskiem, kas piemīt ieguldītājiem paredzētām sistēmām pilsonības un uzturēšanās atļaujas iegūšanai, un to, ka dalībvalstu veiktie pasākumi ne vienmēr pietiekami mazina šos riskus.

Komisija uzraudzīs dalībvalstu veiktos pasākumus, lai pārliecinātos, ka sistēmu īstenošana ir pārredzama un tiek labi pārvaldīta, un pievērstu uzmanību īpaši tādiem riskiem kā iespēja organizētās noziedzības grupām no valstīm ārpus ES iefiltrēties tautsaimniecībā, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācija, korupcija un izvairīšanās no nodokļu maksāšanas. Nolūkā uzlabot sistēmu pārredzamību un pārvaldību dalībvalstīs Komisija izveidos ekspertu grupu tālākam darbam ar tādiem jautājumiem kā pārredzamība, pārvaldība un drošība.

Komisija uzraudzīs plašākas problēmas saistībā ar atbilstību ES tiesību aktiem, ko rada ieguldītājiem paredzētās sistēmas, un vajadzības gadījumā veiks nepieciešamos pasākumus.